

Inhoud

26 januari 2001

Illustratie omslag: Marjan Vos

49

Werknemers hoppen sneller naar een volgende baan; onzekere stockopties maken vaker deel uit van het salaris. Beide ontwikkelingen dwingen tot verandering van de **Kantonrechters-formule** voor arbeidsrechtelijke ontbindingszaken.

53

Als in een strafzaak geen straf of maatregel wordt opgelegd, kan de verdachte zijn **advocaatkosten** vergoed krijgen op grond van art. 591a Sv. Maar de rechtspraak in zaken met een toevoeging en zaken waarin een vermoeden van schuld blijft bestaan, is erg onduidelijk.

58

Langzamerhand weten Nederlandse advocaten wel hoe het toegaat op de **Londense kantoren**. Denken ze. De Nederlanders die daar werken leren het beeld bij te stellen, en soms te vervangen. 'In Nederland gaat het erom hoe slim je nieuwe interpretaties van de wet vindt, hier zeggen ze: we doen het zoals we het altijd hebben gedaan.'

Recht

- 49 Pleidooi voor een andere Kantonrechtersformule
K.W.M. Bodewes
- 53 Wie betaalt de raadsman?
T. van der Goot en J. Boksem

Praktijk

- 57 Column
Justice for Al
Joost Beversluis
- 58 Nederlandse advocaten in Londen
Micha Kat
- 63 De nieuwe Beroepsopleiding
Mary de Leeuw

Juridische actualiteiten

- 67 Voorkeursbehandeling zieke directeur
P. Habermehl en F.W.G. Ambagtsheer
- 71 De bijzondere zaak van...
Jérôme de Jong van Lier
Jan Pieter Nepveu
- 73 Iks ging weer eens pleiten
Leo van Osch

In het nieuws

Van de Orde

- 47 Van de deken: Over de schreef?
- 77 Orde-nieuws
- 78 Permanente opleiding
- 79 Literatuur

80 Disciplinaire beslissingen

In het volgende nummer

- Fundamentele wijzigingen in Europees mededingingsrecht
- Rechtshulp asielzoekers wassen neus
- Transacties rijden onder invloed

Register 2000 en jaarband 2001
worden meegestuurd met nr. 2001-3.

Opinie? Kritiek?

Mail uw reacties op het gebodene naar:

Advocatenblad@ebi.nl

Nieuwe redactieleden gevraagd

Omdat binnenkort twee leden de redactie zullen verlaten nodigt zij hierbij graag belangstellende advocaten uit om actief redactielid te worden. Ze wil vooral advocaten die affiniteit hebben met het bestuurs- of strafrecht aansporen om te reageren.

Het *Advocatenblad* bezorgt u een aangename afwisseling in uw advocatenpraktijk, laat u op een nieuwe manier naar uw vak en naar de beroepsgroep kijken en biedt inzicht in het wel en wee van de Orde.

Als redactielid beoordeelt u ingezonden stukken, wordt u zelf gestimuleerd om bijdragen te schrijven en bent u medeverantwoordelijk voor het gehele tijdschrift.

De redactie komt maandelijks in Den Haag bijeen. Het redacteurschap is een onbezoldigde functie maar reis- en andere onkosten worden vergoed.

De redactie streeft naar een gevarieerde samenstelling; daarom worden in het bijzonder advocaten uit arrondissementen buiten de Randstad uitgenodigd om te reageren.

Brieven graag vóór 15 februari 2001 richten aan de redactiesecretaris:
dr. L. Hesselink, Elsevier bedrijfsinformatie bv, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag.
Nadere informatie kunt u telefonisch inwinnen bij de heren L. Hesselink (070-4415226),
L.N.J.B. van Osch (013-5366555) en M. Ynzonides (010-2406719), redactieleden.

(advertentie)

Verzameling Nederlandse Belastingwetgeving 2001

Inclusief alle nieuwe wetgeving m.b.t. Inkomstenbelasting 2001

De VNB 2001: de rigore voor de praktijk, fiscale opleidingen, universiteiten en praktijkopleidingen. Alle relevante wetteksten overzichtelijk en toegankelijk bij elkaar. Deze uitgave is geheel geactualiseerd naar de stand van de wetgeving per 1 januari 2001.

Uw voordelen op een rij:

- alle relevante wetgeving
- geactualiseerd tot 1 januari 2001
- transponeringstabel IB 1954
- veel specifieke uitvoeringsregelingen
- verklarende kantnoten
- uitgebreid tweewoordenregister
- vele verwijzingen naar andere relevante regelgeving
- uitbreidende tabe voor eigen markering
- meer regeling (ook internationaal) op terrein van vennootschapsbelasting

De VNB 2001: een onmisbaar boek van informatie om altijd binnen bereik te hebben. Handig om mee te nemen of om gewoon even na te slaan.

nu verkrijgbaar in de boekhandel

144-4-1/2

koninklijke vermande

81e jaargang – 26 januari 2001 – nr. 2
Verschijnt elke twee weken

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Elsevier bedrijfsinformatie bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire Beslissingen.

Redactie

mr. S.O.H. Bakkerus
mr. A.S. Fransen van de Putte
mr. P. Habermehl
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. A.A.M. van der Meer
mr. M. Middeldorp
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. M. Ynzonides

Bladmanagement

mr. P. Habermehl
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Ynzonides
dr. L. Hesselink (Elsevier)
dr. H. Buskes (Orde van Advocaten)

Eindredactie

Linus Hesselink

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Elsevier bedrijfsinformatie bv.
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
email: l.hesselink@ebi.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Bijdragen voor het Orde-deel

Nederlandse Orde van Advocaten,
Postbus 30851, 2500 GW Den Haag,
tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Zie ook: www.advocatenorde.nl

Beeld

Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijns
Tekeningen: Floris Tilanus, Ron van Dalen
De Pinguin: W.C. van Manen, Stichting
Advocaten voor Advocaten

Lay-out

Dimitry de Bruin, Den Haag

Correctie

Irene Groothedde, Amsterdam

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Postbus 90, 2380 AB Zoeterwoude
tel. 071-5897621, fax 071-5890580
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: f 3,55 per mm bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 3: 26 januari 2000
afl. 4: 9 februari 2000

Abonnementen

Alle *advocaten*, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. *Niet-leden* betalen f 290 of € 131,60 per jaar (incl. BTW, verzendkosten en jaarband). Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Elsevier Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Elsevier bedrijfsinformatie bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@ebi.nl
Losse nummers: f 15

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit blad mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Van de deken Over de schreef?

mr. M.W. Guensberg

De verschrikkingen die de slachtoffers van de Volendamse cafébrand en hun naasten doormaken laten de samenleving natuurlijk niet onberoerd. Evenals destijds bij de Enschedese vuurwerkramp wordt het nieuws grotendeels beheerst door berichtgeving over de mogelijke oorzaken van de ramp, het al dan niet falende overheidsoptreden en het doen en laten van andere betrokkenen. Achteraf weet iedereen weer zo verschrikkelijk goed wat er mis was en hoe het had gemoeten. De pers is zoals steeds als er rampen zijn heel erg opvallend en indringend aanwezig. Geen aspect van het leed blijft onderbelicht en wij worden door sommige journalisten zelfs geconfronteerd met beelden van begrafenissen en met doorkijkjes naar ziekenhuisbedden waarin zwaargewonde mensen voor hun leven vechten. Soms lijkt het wel of de berichtgeving over de ramp en de kijkcijfers van een hogere orde zijn dan de gevolgen van de ramp zelf.

Ook een groep letselschadeadvocaten werd tot doelwit van de pers. Dat behoort nu eenmaal tot de risico's van het vak en daar moeten ze dus maar tegen kunnen, zeker nu het erop lijkt dat zij zelf de publiciteit niet schuwden.

Burgers hebben zeker in situaties waarin zij aangeslagen en dus kwetsbaar zijn vele soorten van hulp nodig. Bestuurlijke, zakelijke en juridische verwikkelingen die onwillekeurig samengaan met een ramp van de omvang van die in Volendam werpen al heel snel hun schaduw vooruit en ik ben wat dat betreft pas gerust als de slachtoffers adequate rechtsbijstand krijgen van deskundige advocaten.

Het kan dus van groot belang zijn dat gespecialiseerde letselschadeadvocaten die volledig onderworpen zijn aan de Orde-regelgeving zich tijdig 'aanspeelbaar opstellen' bijvoorbeeld door in de publiciteit de aandacht op hun bestaan te vestigen of door zich aan te melden bij officiële instanties. Want het risico is niet denkbeeldig dat zich in de ontredender die hoort bij calamiteiten vroegtijdig rechtshelpers opdringen die *niet* de vereiste kwalificaties hebben en

Het kan van groot belang zijn dat gespecialiseerde letselschadeadvocaten de aandacht op hun bestaan vestigen

die *niet* gehouden zijn aan regels die in het belang van rechtzoekenden geschreven zijn. Een tijdig en gepast aanbod van gekwalificeerde advocatendiensten vermindert dat risico.

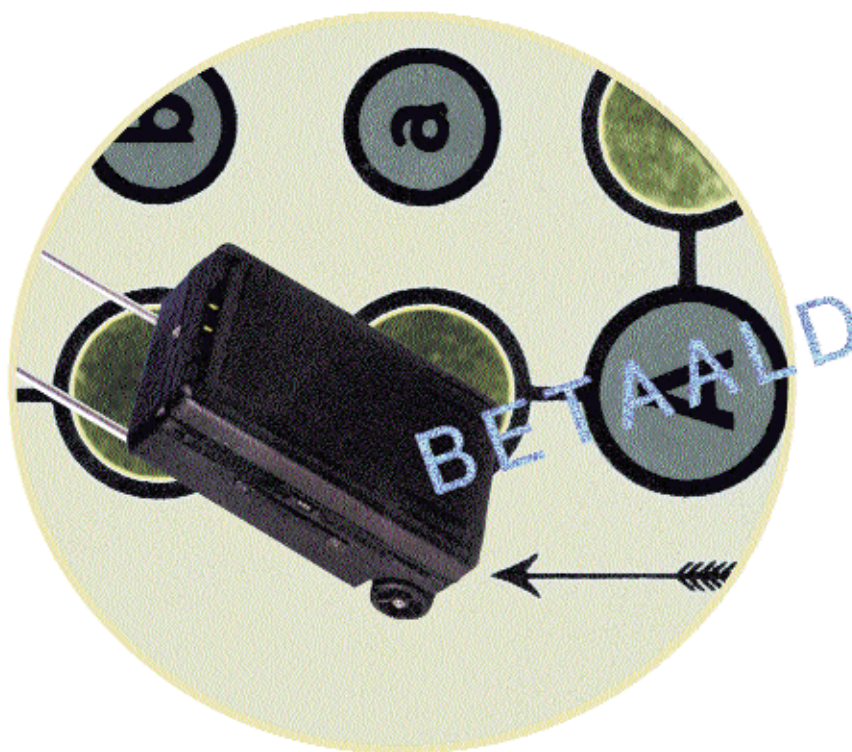
Het is advocaten niet toegestaan publiciteit te bedrijven en zaken te werven door het telefonisch of in persoon benaderen van potentiële opdrachtgevers, niet zijnde cliënten, behalve wanneer dat schriftelijk geschiedt (art. 4 Verordening op de publiciteit). Het in de Verenigde Staten bekende 'ambulance chasing' is hier verboden en dat is maar goed ook. Daarnaast moeten advocaten zich natuurlijk ook meer in algemene zin betamelijk gedragen en dat geldt naar mijn oordeel in een trieste en uiterst gevoelige situatie zoals in Volendam in versterkte mate. Letselschadeadvocaten zullen zelf moeten afwegen of het tijdstip en de wijze waarop zij hun diensten aanbieden binnen de regels vallen. Maken zij die afweging verkeerd, dan stellen zij zich bloot aan tuchtrechtelijk ingrijpen.

Over het optreden van de advocaten in de Volendamse context spreek ik – anders dan sommige journalisten – geen oordeel uit. Ik ken de feiten onvoldoende. Desalniettemin voel ik mij doorgaans onbehaaglijk bij een agressieve en ontijdige cliëntenwerving, zeker in treurige omstandigheden. Wellicht zou het wenselijk zijn als werd bevorderd dat diegenen die acute hulp verlenen de slachtoffers later en op het daartoe geëigende moment doorverwijzen naar de advocatuur. Advocaten zouden dan grote terughoudendheid kunnen betrachten zolang de direct door een ramp getroffen en zich alleen kunnen concentreren op hun leed en nog nauwelijks op de gevolgen ervan. De goede trouw van letselschadeadvocaten kan en moet overigens worden voorondersteld en de berichtgeving was hier en daar beslist te ongenueanceerd. 'De letselschadeadvocaat geldt alom als lijkenpikker', hoonde *de Volkskrant* van 6 januari 2001 onder de kop 'Advocaat in letselschade parasiteert op het leed'. Dat soort overspannen uitingen illustreert nog eens dat het in ieder geval niet alleen advocaten zijn die over de schreef kunnen gaan.

Recht Pleidooi voor een andere Kantonrechtर्सformule

Met de Kantonrechtर्सformule proberen kantonrechtर्स de ontbindingen van arbeidscontracten te uniformeren. Omdat 'jobhoppen' leidt tot steeds kortere dienstverbanden en omdat stockopties steeds vaker deel uitmaken van het salaris, moet de formule worden herzien.

mr. Karin Bodewes
advocaat te Amsterdam

**De ene
kantonrechter zet
de formule
buitenspel, een
ander probeert er
door het
opschroeven van de
correctiefactor een
rechtvaardige draai
aan te geven**

De Kantonrechtर्सformule dient om de uniformiteit in arbeidsrechtelijke ontbindingsuitspraken te bevorderen. Ze is ontwikkeld door de Kring van Kantonrechtर्स en wordt sinds 1 januari 1997 toegepast. De formule bevat aanbevelingen voor kantonrechtर्स inzake art. 7:685 BW-verzoeken. De aanbevelingen zien vooral op de financiële aspecten van een ontbindingsprocedure. Aan de hand van het aantal gewogen dienstjaren (A) en het beloningspakket (B) komt de kantonrechter uiteindelijk via de billijkheidsfactor (C) tot een afgewogen oordeel. Althans... dat is de bedoeling.

De aanbevelingen zijn tot nu toe slechts één keer aangepast. In oktober 1999 heeft de Kring van Kantonrechtर्स de formule aangescherpt, vooral voor ontbindingsverzoeken die door werknemers worden ingediend. Voor het overige werden de aanbevelingen als hanteerbaar instrument gezien om een wild-

groei te voorkomen in de beschikkingen op de almaar toenemende stroom van ontbindingsverzoeken.

Voorlaatste dienstverband

De arbeidsrechtpraktijk staat niet stil. Een opvallend verschijnsel is de toename van ontbindingen na een – soms extreem – kort dienstverband. Dit verschijnsel is een duidelijk gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Vanwege die krapte worden werknemers zonder (grondige) screening op posities geplaatst waarvoor zij al na korte tijd niet geschikt blijken te zijn. Een proeftijd is vaak niet overeengekomen. Oorzaak: dezelfde krapte, die de kandidaat alle ruimte laat om eisen te stellen. De werkgever kan niet anders dan aan die eisen gehoor geven, anders blijft de post vacant.

Welke waarde wordt in zo'n geval gehecht aan de Kantonrechtर्सformule? Geen, althans

**Stockopties zijn
onbekend en
onzeker zodat de
claim van de
werknemer door de
kantonrechter
meestal niet wordt
gehonoreerd**

weinig nu factor A – het aantal gewogen dienstjaren – vaak neerkomt op nihil, soms 1, hooguit 2 (indien de werknemer ouder is dan vijftig jaar). De ene kantonrechter zet de formule helemaal buitenspel, de ander probeert er, door het opschroeven van correctiefactor C, een rechtvaardige draai aan te geven, weer een ander neemt de dienstjaren bij de vorige werkgever mee in zijn oordeelsvorming. Dit leidt tot wisselende uitspraken, waarvan die van de kantonrechter te Rotterdam (25 april 2000, *JAR* 2000-217) een uitschieter is. Hoewel de werknemer hier al kon terugkijken op een dienstverband van vijf jaar bij zijn laatste werkgever, nam de kantonrechter zijn volledige dienstverband bij zijn vorige werkgever – dit waren maar liefst achttien dienstjaren – mee in de berekening van de Kantonrechtर्सformule.

Factor A valt op die manier wel erg hoog uit en men kan zich afvragen of dit een redelijke uitkomst is. Toch valt er een tendens waar te nemen waarbij de kantonrechter vooral bij korte dienstverbanden het arbeidsverleden bij de vorige werkgever mee in overweging neemt. Op deze wijze wordt mijns inziens een uitleg gegeven aan factor A die door de aanbevelingen niet wordt gedragen. Omdat de ontslagen na enkele maanden dienstverband schrikbarend toenemen, zou het de moeite waard zijn aan dit fenomeen in de aanbevelingen aandacht te besteden.

Stockopties

Een ander – naar mijn mening veel ingrijpend – aspect is het standpunt van de Hoge Raad dat in een ontbindingsprocedure alle aanspraken van een werknemer aan de orde moeten komen.¹ De Hoge Raad bepaalde dat de rechter in een ontbindingsprocedure alle aanspraken van een werknemer in zijn billijkheidsoverwegingen moet betrekken, zodanig dat er naast de ontbindingsprocedure geen plaats is voor een toetsing aan de redelijkheid en billijkheid.

In de casus-Baijings had de kantonrechter de aanspraak van de werknemer op schade uit hoofde van verval van opties uitdrukkelijk buiten beschouwing gelaten. De Hoge Raad aanvaardde deze afwijking op de hoofdregel slechts bij hoge uitzondering, omdat de werknemer anders een rechtsgang zou worden onthouden.

De hoofdregel is bevestigd door de Rechtbank Amsterdam (16 december 1999, *JAR* 2000-9 [Walvisch/Star Reachers]). De heer Walvisch had zijn aanspraak op schade wegens het niet doorgaan van een in het vooruitzicht gestelde aandelenparticipatie zelf buiten de ontbindingsprocedure gehouden. Die aanspraak – zo liet hij de kantonrechter weten – zou hij in een afzonderlijke procedure aanhangig maken. De rechtbank (in appèl) overwoog dat het niet aan de procespartijen is om een aanspraak buiten de ontbindingsprocedure te houden, hoe complex die materie ook is. De rechter dient bij het vaststellen van een door hem toe te kennen vergoeding alle voor zijn billijkheidsoordeel relevante factoren mee te wegen.

Deze uitspraken hebben tot de nodige publicaties geleid, maar niet tot een standpunt van de kantonrechtर्स. Hoe verhoudt zich nu deze jurisprudentie tot de Landelijke Aanbevelingen? Volgens de aanbevelingen behoren tot factor B alleen de vaste en overeengekomen looncomponenten. Pensioen, welker schade voor de introductie van de Kantonrechtर्सformule veelvuldig werd gevorderd (en ook toegewezen), maakt van de formule geen deel uit. Ook stockopties zijn onbekend – en dus onbemind? – zodat ook de aanspraak op schade, die de werknemer lijdt als gevolg van het verval van de uit de toegekende opties voortvloeiende voordelen, door de kantonrechter meestal niet wordt gehonoreerd.

Kan de kantonrechter een aanspraak van een werknemer louter afdoen onder verwijzing naar de formule? Mijns inziens niet, zeker niet gezien de stelligheid waarmee de Hoge Raad de hoofdregel heeft geformuleerd. Omdat alle aanspraken – ongeacht de complexiteit van de materie – door de kantonrechter moeten worden meegewogen, zijn de aanbevelingen in de huidige vorm naar mijn mening niet meer toereikend. Ten aanzien van stockopties valt inmiddels dan ook een willekeur aan uitspraken waar te nemen.² Kortom: er is weinig eenduidigheid.

In een tijdperk van toenemende internationalisering, waar toekenning van stockopties aan de orde van de dag zijn, bestaat in de praktijk een behoefte aan een standpunt. Mijns inziens zou dat standpunt als volgt

1 HR 24 oktober 1997, *JAR* 1997-248 en *NJ* 1998, 257 (Baijings); HR 5 maart 1999, *JAR* 1999-73 (Tulkens/FNV).

2 De kantonrechter te Utrecht, 28 april 1999, *JAR* 1999-121 neemt de aanspraak niet mee; die te Maastricht, 24 april 1998, *JAR* 1998-130 en Amsterdam, 15 februari 1999, *JAR* 1999-106 nemen de schade mee in de billijkheidsfactor C; de kantonrechter te Utrecht, 16 maart 2000, *JAR* 2000-146 laat de aanspraak uitdrukkelijk buiten beschouwing opdat de werknemer een afzonderlijke procedure kan aanspannen.

3 Voor een interessante beschouwing over de verschillende karakters van opties verwijs ik naar de conclusie van de A-G bij HR 12 juni 1998, *JAR* 1998-1983 (Cicurel/Alcatel).

De ontbindingsvergoeding is niet bedoeld als vergoeding waarmee de declaratie van de advocaat kan worden voldaan

moeten luiden: is de stockoptie toegekend als een *incidenteel extraatje*, of heeft de werknemer de opties moeten kopen, dan is er geen sprake van een structurele looncomponent. In dat geval zou de aanspraak in ieder geval niet in factor B moeten worden meegenomen, maar onder omstandigheden wel in factor C. Immers, het verval van stockopties als gevolg van ontbinding kan in specifieke gevallen onbillijk zijn. Indien de stockoptie is toegekend als *beloning op termijn* voor in de tussenliggende periode verrichte arbeid, dan is er sprake van een structurele looncomponent. Dat loon dient te worden betrokken in factor B, ook al is dat loon nog niet uitbetaald en zal het mogelijk ook nooit zover komen. Dat laatste aspect kan dan weer in factor C worden meegewogen of de kantonrechter kan overwegen om die aanspraak – als ware het een aanspraak uit hoofde van een eindafrekening dienstverband – buiten beschouwing te laten op zodanige wijze dat de werknemer een aparte procedure kan entameren. Het structurele loonkarakter van de optie dient echter ook in factor B te worden meegewogen, zeker wanneer voor de stockoptieconstructie is gekozen om de werknemer voor een bepaalde periode aan de onderneming te binden.³

Praktische oplossing

Als de opties jaarlijks tot uitkering zouden komen, zou de kantonrechter die uitkering – althans een gemiddelde daarvan – zonder aarzeling bij factor B betrekken. Het is de onzekerheid of de opties ooit tot winst zullen leiden, die de kantonrechter tegenhoudt. Die onzekerheid kan echter niet op de werknemer worden afgewenteld als de optie hem niet alleen als ‘in te verdienen’ salaris is toegekend maar hem bovendien door de werkgever niet de gelegenheid wordt geboden de aan die optie gekoppelde termijn vol te maken. In zo’n geval dient de werkgever het risico te dragen, zowel ten aanzien van factor B (de beloning wordt verhoogd met de gemiddelde waarde van de optie) als ten aanzien van factor C (het verval van de optie als gevolg van de ontbinding wordt in de billijkheidsoverweging meegenomen).

De kantonrechter te Lelystad koos bij beschikking van 22 oktober 1999 voor een praktische oplossing: naast een ‘normale’ ontbindingsvergoeding kende hij de werknemer het recht toe om conform hetgeen partijen daaromtrent waren overeengekomen gebruik te maken van de optieregeling zoals deze in de optieovereenkomst was vervat. Dit recht werd toegekend ‘bij wege van vergoeding’ ex art. 7:685BW. Voor deze praktische benadering is zeker iets te zeggen: de kantonrechter hoeft geen koffiedik te kijken en de werknemer krijgt ook werkelijk wat hem volgens de optieovereenkomst toekomt. Deze praktische oplossing is door de Hoge Raad gehonoreerd in zijn beschikking van 15 december 2000 (*RvdW* 2001-2). Volgens de Hoge Raad treedt de rechter daarmee niet buiten het toepassingsgebied van art. 7:685BW. Deze – geheel in lijn met het hiervoor genoemde Baijings-arrest liggende – uitspraak geeft de Kring van Kantonrechters een grote speelruimte om een veel praktischer invulling te geven aan hun eigen formule. Ik spoor ze daartoe van harte aan.

Juridische bijstand

Ten slotte nog een suggestie voor de Kring van Kantonrechters: de kosten van rechtsbijstand. De advocaatkosten komen volgens de formule niet voor toewijzing in aanmerking. Ook een proceskostenveroordeling kom je in ontbindingsbeschikkingen amper tegen. In veel gevallen is het echter – zeker vanuit werknemersperspectief gezien – niet billijk dat deze zelf voor de kosten van zijn advocaat moet opdraaien als hem ter zake van de ontbinding niet of nauwelijks een verwijt treft. De advocaat van de werknemer is in de regel net zo duur als die van de werkgever, met dat verschil dat de werknemer de kosten direct in zijn portemonnee voelt. Met de invoering van het nieuwe belastingstelsel 2001 wordt dit nog eens versterkt: de fiscale aftrekbaarheid van de kosten van juridische bijstand in geval van ontslag komt dan te vervallen. Aanbeveling 3.7.4 verliest daarmee zijn waarde. De kosten van een advocaat wegen – vooral bij jonge werknemers met korte dienstverbanden – bijna niet (meer) op tegen de mogelijke vergoeding die in de ontbindingsprocedure wordt toegekend. Het is onwaarschijnlijk dat de Kring van Kantonrechters de ontbindingsvergoeding heeft bedoeld als vergoeding waarmee de declaratie van de advocaat kan worden voldaan. Deze aanbeveling vraagt derhalve om een herziening, waarbij een vergoeding voor de kosten rechtsbijstand eerder regel zou moeten worden dan uitzondering.

Sterkte en wijsheid

Een aanpassing van de Kantonrechtersformule aan de actualiteit is mijns inziens nodig om het oorspronkelijke karakter ervan – het bevorderen van de uniformiteit van de ontbindingsbeschikkingen, althans het voorkomen van wildgroei – te kunnen handhaven. Daarbij wens ik de Kring van Kantonrechters, net als haar leden doen op het moment dat ze procespartijen naar de gang verwijzen voor schikkingsonderhandelingen, veel sterkte en wijsheid toe.

Recht

Drie problemen met art. 591a Sv

De rechtspraak inzake de kostenvergoedingen van art. 591a Sv is te divers, vooral bij toevoegingszaken en zaken die eindigen zonder sancties maar waarin een vermoeden van schuld blijft bestaan. Ter bevordering van de rechtsgelijkheid moet een werkgroep van advocaten en rechters een aanbeveling opstellen.

mr. T. van der Goot
en mr. J. Boksem
advocaten te Leeuwarden

Wie betaalt de raadsman?

het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Strafsectoren van rechtbanken en gerechtshoven (LOVS) kunnen leiden tot concrete afspraken, vastgelegd in een te publiceren aanbeveling.

Voor de advocatuur is een drietal aspecten in het bijzonder van belang. In de eerste plaats de kosten die in rekening gebracht mogen worden voor de werkzaamheden in het kader van het opstellen en indienen van het verzoekschrift ex art. 591a Sv. Voorts de problematiek met betrekking tot het al dan niet 'betalend' kunnen declareren in zaken waarin een toevoeging is afgegeven. Ten slotte de vraag of na beëindiging van een zaak zonder oplegging van een straf of maatregel een vermoeden van schuld aan toewijzing van een verzoek tot vergoeding in de weg mag staan.

Indienen verzoekschrift

Wat het eerste aspect betreft lijken de grootste problemen van de baan. Onlangs is de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) met een aanbeveling gekomen waarin standaardtarieven worden gegeven voor vergoeding van de door de raadsman gemaakte kosten.³ In beginsel wordt als vergoeding 500 gulden (excl. BTW) toegekend. Indien een inhoudelijke behandeling nodig is, wordt een standaardtarief ad 1000 duizend (excl. BTW) gehanteerd. In deze gevallen behoeven de werkzaamheden van de advocaat niet nader te worden toegelicht. Indien zonder mondelinge behandeling meer dan twee uren of met mondelinge behandeling meer dan vier uren is verricht, is de werkelijk

- Op 3 januari 2000 heeft het kamerlid Van Oven (PvdA) in kamervragen aandacht gevraagd voor deze rechtsongelijkheid. Zie ook 'De grillige jurisprudentie over 591a Sv,' *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, p. 236-240, en 'Vergoeding reële kosten na bijstand op toevoegingsbasis' in *Advocatenblad* 1999-6, p. 334v.
- Trema* 2000-8, p. 356-361; in de werkgroep zouden juristen kunnen zitten namens de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten.
- NVvR, Aanbeveling inzake verzoekschriften ex art. 591a Sv, Den Haag, 5 juli 2000, *Advocatenblad* 2000-19, p. 836.
- Naar onze mening kunnen dezelfde tarieven worden gehanteerd in verzoeken ex art. 89 Sv.
- Aanbeveling inzake artikel 591a Sv, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, p. 243-245.
- Vgl. ook 'De grillige jurisprudentie over art. 591a Sv' in *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, p. 236-240.

De discussie over de bestaande rechtsongelijkheid bij de beoordeling van verzoeken tot kostenvergoeding op grond van art. 591a Sv woedt nog steeds voort.¹ Recentelijk inventariseerden we de onduidelijkheid in de rechtspraak en stelden we de instelling van een werkgroep van praktijkjuristen voor.² De werkgroep zou een inventarisatie moeten maken van de knelpunten en ongelijkheden in de rechtspraak inzake verzoeken van gewezen verdachten tot vergoeding van kosten en schade. De uitkomsten zouden in overleg met

**Met de uitspraken
van het Gerechtshof
's-Hertogenbosch
blijft declareren in
zaken zonder last
tot toevoeging op
basis van de
werkelijke kosten
mogelijk**

bestede tijd maatgevend voor de vergoeding. In die gevallen kan de advocaat gemotiveerd en gespecificeerd om een hogere vergoeding dan het standaardtarief vragen.⁴

Met de aanbeveling van de NVvR hebben de Algemene Raad van de Orde en het bestuur van het LOVS ingestemd. Na drie jaren zal de aanbeveling worden geëvalueerd en zo nodig worden aangepast.⁵

Hoven oordelen uiteenlopend

Een steeds terugkerend probleem is de vraag of in toegevoegde zaken na een situatie als bedoeld in art. 591a lid 1 Sv (bijvoorbeeld een vrijspraak of OVAR) de werkelijke kosten op basis van het uurtarief in rekening mogen worden gebracht om daarna, via een verzoek ex art. 591a Sv, te worden verhaald. In het algemeen zal de voorkeur van de advocaat naar een declaratie op basis van het uurtarief uitgaan, nu de toevoegingsvergoeding geen relatie heeft met de werkelijke kosten van rechtsbijstand. Die laatste liggen in het algemeen veel hoger.⁶

De situatie bij de hoven is divers. Het Gerechtshof 's-Gravenhage besliste dat wel degelijk de mogelijkheid bestaat de werkelijke kosten terug te vragen, zij het dat voordat de zaak is geëindigd geheel en onvoorwaardelijk moet zijn afgezien van de toevoeging.⁷ Het hof maakt daarbij geen onderscheid tussen ambtshalve toevoegingen of toevoegingen op verzoek van de rechtzoekende.

Het Hof Amsterdam doet het net weer anders. Dit stelt dat het karakter van de regeling van gefinancierde rechtshulp subsidiair is, waaruit volgt dat bij een verleende toevoeging de werkelijke kosten kunnen worden verzocht. Dit hof maakt, net als het Hof 's-Gravenhage, geen verschil tussen toevoegingen op last van de voorzitter van het gerecht of op verzoek van de rechtzoekende en stelt ook niet als eis dat de toevoeging voor het einde van de zaak moet zijn geretourneerd.⁸

Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft een voor de balie (in financieel opzicht) minder gunstig standpunt. Na een eenmaal afgegeven toevoeging bestaat er weliswaar geen verplichting om deze ook daadwerkelijk bij de Raad voor Rechtsbijstand te declareren, doch bij ambtshalve toevoegingen ligt dit volstrekt anders.⁹ Het Hof besliste dat de werkelijke

kosten niet voor vergoeding in aanmerking kwamen in een zaak waarin de advocaat ambtshalve was toegevoegd en met zijn cliënt een afspraak had gemaakt om, indien de zaak zou eindigen overeenkomstig art. 591a Sv, de werkelijke kosten bij de cliënt in rekening te brengen.¹⁰ Gelet op de wetsgeschiedenis van de Wet op de Rechtsbijstand verdraagt de voorwaardelijke toevoeging zich niet met art. 43 Wrb (i.e. rechtsbijstand is 'kosteloos' in strafzaken met last tot toevoeging).

Recentelijk heeft hetzelfde hof dit standpunt bevestigd, daarbij tevens verwijzend naar de Wrb en het Besluit vergoedingen rechtsbijstand, waarin mogelijkheden zijn geopend voor hogere vergoedingen in bewerkelijke zaken.¹¹ Het lijdt volgens het hof geen twijfel dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat de vergoedingen aan raadslieden als kostendekkend zouden moeten gelden.

Of het Gerechtshof 's-Hertogenbosch daarmee het kostendekkende karakter van de gefinancierde rechtshulp ook van toepassing verklaart in zaken waarin sprake is van een toevoeging op verzoek van de rechtzoekende, is onduidelijk. Enerzijds kan het standpunt worden ingenomen dat bij toevoegingen op verzoek van de cliënt de bedoeling van de wetgever net zo goed is geweest om de werkelijke kosten te dekken en dat het ook dan onwenselijk is dat advocaten in strafzaken een persoonlijk financieel belang bij de afloop van de zaak krijgen. Anderzijds geeft art. 43 Wrb aan dat alleen in strafzaken met een last tot toevoeging de rechtsbijstand 'kosteloos' is, waarmee in zaken met een toevoeging op verzoek van de cliënt automatisch de deur naar een declaratie op basis van de werkelijke kosten is opengezet. Wat ons betreft blijft met de uitspraken van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch declareren in zaken zonder last tot toevoeging op basis van de werkelijke kosten mogelijk.

Ook het Gerechtshof Arnhem maakt ons niet vrolijk.¹² Het hof wees op een drietal gronden een verzoek af. In de eerste plaats had de verdediging een toestemming bewerkelijke zaak verzocht en gekregen, waaruit het hof afleidde dat de verzoeker zowel voor als na de verkregen toestemming op basis van een toevoeging wilde procederen. Daarnaast bleken de declaraties door de cliënt niet te zijn voldaan. Er

7 Gerechtshof 's-Gravenhage 12 maart 1998, *NJ* 1998, 393.

8 Gerechtshof Amsterdam 14 januari 1999, nr. R850/98;

Gerechtshof Amsterdam 5 juli 1999, *NJ* 1999, 725;

Gerechtshof Amsterdam 16 juli 1999, nr. 182/98.

9 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 13 juli 1999, *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, 176.

10 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juli 1999, *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, 175.

11 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juni 2000, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, 194.

12 Gerechtshof Arnhem 11 oktober 2000, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, 229.

13 Dit argument overtuigt ons niet. Het feit dat een declaratie is uitgegaan, brengt mee dat de kosten ten laste van de cliënt zijn gekomen.

14 *Advocatenblad* 1999-8, p. 439.

De rechtspraak van de rechtbanken in den lande is nog meer divers dan die van de hoven

IK BEGIN MET
ALS EEN VERANTWOOR-
TE ZIEN DAT IK IN DIT
ARBEIDSGEBIED WERK

waren aldus naar het oordeel van het hof geen kosten daadwerkelijk ten laste van de verzoeker gekomen.¹³ Ten slotte oordeelde het hof dat de wet de mogelijkheid van een voorwaardelijke toevoeging in strafzaken niet kent.

Rechtbanken nog verschillender

De rechtspraak van de rechtbanken in den lande is zo mogelijk nog meer divers. De Rechtbank Groningen wijst verzoeken tot vergoeding op basis van de werkelijke kosten toe, waarbij geen rol speelt de vraag of het een ambtshalve toevoeging is en of de toevoeging voor het einde van de zaak is geretourneerd.¹⁴ Ook de Rechtbank Amsterdam maakt geen onderscheid tussen al dan niet ambtshalve toevoegingen. Blijkens een recente uitspraak van deze rechtbank kan de keuze voor betaalde rechtsbijstand in plaats van toevoegde rechtshulp ook na afloop van de strafzaak worden gemaakt.¹⁵ De rechtbank stelt, onder verwijzing naar de jurisprudentie van het Gerechtshof Amsterdam, dat de toevoeging dus niet hoeft te worden geretourneerd voordat de betalende fase van de rechtshulp kan intreden.

De Rechtbank Utrecht oordeelde in een zaak waarin de advocaat ambtshalve was toegevoegd en de nota op basis van de werkelijke kosten na het einde van de zaak niet was betaald, dat de toevoeging aldus niet ongebruikt was gelaten. De advocaat hield immers de toevoeging achter de hand om niet het risico te lopen de zaak om niet te hebben gedaan. De gewezen verdachte had geen kosten gemaakt en dus werd het verzoek afgewezen.¹⁶ Hieruit kan worden afgeleid dat de Utrechtse rechtbank kennelijk als eis stelt dat de toevoeging moet zijn geretourneerd, maar voor welk moment dat moet geschieden blijft onduidelijk. Naar onze mening zou deze uitspraak, indien appel zou zijn ingesteld, gezien de huidige rechtspraak van het Hof Amsterdam geen stand kunnen houden.¹⁷

De Rechtbank Zutphen wees een verzoek tot vergoeding van kosten grotendeels af.¹⁸ Het betrof een zaak met een last tot toevoeging, de declaratie was niet voldaan en de toevoeging was niet geretourneerd. De rechtbank oordeelde dat niet duidelijk was afgezien van aanspraak op kosteloze rechtsbijstand voor het einde van de zaak, maar dat bewust de toevoeging werd gehouden voor het geval dat de

zaak niet zou eindigen zonder straf of maatregel. Dit moet volgens de rechtbank in strijd met de kennelijke bedoeling van de wetgever worden geacht.

Veel te ver gaat naar onze mening de Rechtbank Zwolle. Deze oordeelde in een soortgelijk geval als hiervoor beschreven in de Utrechtse en de Zutphense zaak dat een dergelijke afspraak geen andere strekking heeft dan het omzeilen van het in de wet dwingend neergelegde vergoedingstelsel ten koste van 's Rijks schatkist en ten faveure van de advocaat. Een zodanige rechtshandeling werd door de Rechtbank Zwolle op grond van het bepaalde in art. 3:40 BW (i.e. strijd met de goede zeden, openbare orde of een dwingende wetsbepaling) zelfs nietig geacht.¹⁹

Geen absoluut recht

Art. 591a Sv bepaalt dat de rechter *kan* overgaan tot het toekennen van een vergoeding aan de gewezen verdachte. Uitgangspunt voor de rechter vormt daarbij de maatstaf van art. 90 Sv:²⁰ 'indien en voor zover daartoe, naar het oordeel van de rechter, alle omstandigheden in aanmerking genomen, gronden van billijkheid aanwezig zijn.' De te hanteren maatstaf geeft de rechter de mogelijkheid het verzoek tot vergoeding van kosten van de raadsman als bedoeld in art. 591a Sv af te wijzen. De vraag kan gesteld worden of en, zo ja, in hoeverre de afwijzing – al dan niet uitdrukkelijk – gebaseerd mag worden op de omstandigheid dat, ondanks de voor de verdachte gunstige uitspraak, de verdenking is blijven bestaan. Heeft de verdachte die de dans ontspringt met een niet-ontvankelijkverklaring van de officier van justitie wegens overschrijding van de redelijke termijn, of met een vrijpraak op formele gronden (bijvoorbeeld na de onrechtmatige toepassing van dwangmiddelen) 'recht' op vergoeding van kosten of kan hij dat 'recht' slechts claimen bij 'gebleken onschuld'? Ook op dit punt laat de rechtpraak een gevarieerd beeld zien.

Het Gerechtshof Leeuwarden kende – zonder nadere motivering – aan de gewezen verdachte een vergoeding toe nadat het openbaar ministerie niet-ontvankelijk was verklaard in verband met overschrijding van de redelijke termijn.²¹ Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch wees daarentegen een der-

15 Rechtbank Amsterdam 31 maart 2000, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, 148.

16 Rechtbank Utrecht 20 januari 2000, *NJ* 2000, 325.

17 Zou deze zaak bij het Gerechtshof Arnhem dienen, dan voorzien wij, gelet op de rechtspraak van dit hof op dit punt, dat het verzoek wordt afgewezen.

18 Rechtbank Zutphen 15 september 2000, *NJ* 2000, 666.

19 Rechtbank Zwolle 23 februari 2000, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, 197.

20 Art. 90 Sv wordt van overeenkomstige toepassing verklaard in art. 591a, vierde lid, Sv.

21 Gerechtshof Leeuwarden 24 december 1993, parketnr. 521-1992.

22 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 1 november 2000, parketnr. 20.000150.99, raadkamer. 7045.

23 Rechtbank Zwolle 24 september 1997, parketnr. 07-040230-95.

Bij niet-ontvankelijk-verklaring van het OM of sepot kan aanhoudende verdenking de vergoeding van kosten blokkeren

gelijk verzoek af en overwoog daarbij: 'In deze zaak is het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard, omdat het recht op een openbare behandeling binnen een redelijke termijn, als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van het EVRM was geschonden. Uitsluitend wegens dit verzuim is het hof niet aan een inhoudelijke behandeling van de zaak in hoger beroep toegekomen. Gelet hierop acht het hof geen gronden van billijkheid aanwezig om aan verzoeker, die in eerste aanleg tot een vrijheidsstraf was veroordeeld, een vergoeding voor de kosten van de rechtsbijstand toe te kennen.'²²

De Rechtbank Zwolle kwam na een kennisgeving van niet verdere vervolging tot afwijzing van het verzoek en overwoog daarbij het volgende: 'De rechtbank komt op grond van de stukken tot het oordeel, dat de zaak weliswaar is geëindigd zonder oplegging van straf of maatregel, maar dat geenszins aanne-

melijk is dat verzoeker zich niet schuldig zou hebben gemaakt aan strafbare feiten, waarvan hij werd verdacht.'²³ In hoger beroep wees het Gerechtshof Arnhem het verzoek alsnog (zonder nadere motivering) toe.²⁴ In een vergelijkbare zaak wees het Gerechtshof s-Hertogenbosch het verzoek af 'omdat de beslissing van het OM om niet te vervolgen niet is gebaseerd op het ontbreken van schuld'.²⁵

Over de vraag of het 'vermoeden van schuld' een rol mag spelen bij de beoordeling van een ver-

zoek om schadevergoeding, heeft het EHRM zich onlangs uitgelaten in de zaak Rushiti tegen Oostenrijk.²⁶ In het kort gezegd komt de beslissing erop neer dat de aanhoudende verdenking geen argument mag zijn om het verzoek af te wijzen wanneer de verdachte is vrijgesproken. Het uiten van twijfels omtrent de onschuld van de verdachte is niet toege-

staan indien de vrijspraak van de verdachte bindend is geworden.

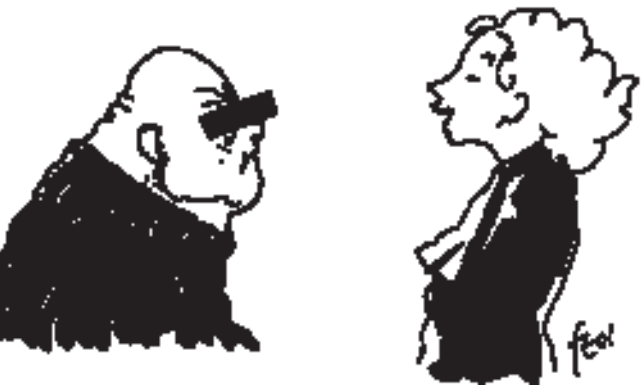
Onzes inziens geldt deze uitspraak alleen in gevallen waarin de rechter aan de beantwoording van de materiële vragen is toegekomen. Wanneer de zaak daarentegen is geëindigd met een niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie of met een sepot (of knvv), kan de aanhoudende verdenking aan toewijzing van een verzoek ex art. 591a Sv of 89 Sv in de weg staan. Van een absoluut recht op vergoeding van kosten en schade na een voor de verdachte gunstige einduitspraak is geen sprake. Een dergelijk recht volgt niet uit de wettelijke regeling en kan ook niet ontleend worden aan art. 6, tweede lid, EVRM (vermoeden van onschuld). Uiteraard weerhoudt niets de gewezen verdachte ervan om desondanks na een niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie wegens overschrijding van de redelijke termijn een verzoek tot vergoeding van schade en/of kosten in te dienen. Bij de huidige stand van zaken zullen er zeker rechters bereid zijn de gevraagde vergoeding toe te kennen.

Gelijkheid door aanbeveling

Er is dus zeker nog geen eenduidige rechtspraak. Het is met name een wirwar van diverse uitspraken zodra er sprake is van ambtshalve toevoegingen. Wat ons betreft zal snel duidelijkheid moeten worden geschapen. Het rechtsmiddel 'cassatie in het belang der wet' kan louter rechtsvragen betreffen, terwijl in zaken als hiervoor vermeld vaak feitelijke kwesties aan de orde zijn. Bovendien heeft de minister op kamervragen van Van Oven te kennen gegeven meer te voelen voor aanpassingen in de wetgeving.²⁷ Verandering in wetgeving heeft echter weer als nadeel dat aanpassing lang kan duren.

Een en ander versterkt de opvatting dat de knelpunten en ongelijkheden in de rechtspraak het best tot gelijkheid kunnen leiden door het maken van concrete afspraken binnen het LOVS, na inventarisatie door een werkgroep van praktijkjuristen. Voor de advocatuur blijft het vooralsnog behelpen. Verwijzing naar de diverse uitspraken in de verzoeken die worden ingediend, kan wellicht een bijdrage leveren aan enige rechtsgelijkheid.

IK DING HET ALLEEN
ALS WE DE ZAAK Winnen...
ZEG HET MAAR: HOE NETJES
HEB JE JE WERK GEDAAN?

²⁴ Gerechtshof Arnhem 14 januari 1998, nr. 2793-97.

²⁵ Gerechtshof s-Hertogenbosch 22 september 2000, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2000, nr. 212.

²⁶ EHRM 21 maart 2000, NJB 2000, nr. 21.

²⁷ Antwoord van minister Korthals (Justitie). Ontvangen 21 januari 2000, *NJB* 2000, p. 394.

Mr. Joost Beversluis

Foto: Rob Philip

And Justice for Al

If at an important election, outdated counting machines come up with a result as close as 0,0001 of the total votes, a recount should be ordered unless an opposite result makes no difference.

Immediately and automatically. The outcome lies within the machines' margin of error. It may be welcomed as a sign of good luck or a best guess until further notice but that's all. A recount, not by reusing the inadequate equipment to be sure, which leaves no option but to do it by hand. And if the 0,0001 winner objects to a manual recount he's either afraid his luck has run out or he anticipates defeat. The first reason makes sense but is insufficient to reject a recount; the latter can only originate in a bad conscience. Now Dubbaya seems no gambler. He put his faith in God who, as he will certainly believe, doesn't play dice. Therefore Dubbaya's cries of objection to a manual recount must have been rooted in apprehension regarding its result. Therefore I humbly suggest that Al Gore probably collected more votes in Florida than did Dubbaya.

Mr Ralph Nader argued they were two of a kind, George W. Bush and Al Gore and that *he* made the difference. Perhaps Mr Nader is right, from his perspective. He certainly made the difference: Mr Nader made Al Gore lose the election, more so than did the rusty machinery in Florida. Many within the US and more in Europe – me amongst them – do see a difference between Dubbaya and Al.

It has always been my firm belief that in order to act democratically you shouldn't just give up power, or the struggle to win it, when you got it all wrong or lost at the ballots. It is the giving up in spite of being right or for trivial reason that, at the same time, is a token of living democracy and keeps the thing alive. How pros-

perous Africa would be if its leaders were in the habit of stepping down when rumour ran rife, or after inquiry it was confirmed, that they had placed a cigar between their mistress' *lips* for fun; or some jocular act of their own choosing. What desolate place it actually is, now that these leaders must be found corrupt, bloodthirsty or maniac or without public support before even considering giving up power.

Al Gore gave a party, a giving up party. According to a photograph I saw in the newspaper, he drank Heineken, which isn't a very good beer, something he must have become aware of next morning. Because, ah... son of a gun, he probably drank too much of it, a misdemeanour Dubbaya will never more commit now that he has seen Jesus and given up drinking.

I hope that, when recovered from his Heineken hangover, Al Gore too was born again, in a more practical way. That he won't give up drinking – apart from just Heineken – but will give up giving up. He beat Dubbaya at the ballots, though pretty much the same type of guy and hindered by Mr Nader. He gave his boss a lesson in democracy by throwing in the towel in spite of being right. That makes him a fine candidate for the 2004 elections, from a European perspective that is.

I bet: even with Mr Nader preaching paradise once again and a united brudda Jeb and Mr Baker III spontaneously and tirelessly manually counting votes in Florida until Dubbaya is one in the lead, Al Gore will beat Bush Jr in 2004, as deservedly as his dad was undeservedly beaten in 1992.

Then, Justice would be done for Al Gore, by Al Gore.

n

Praktijk

Vier Nederlanders over hun ervaringen

Lawyer in London

Nu de grote Engelse kantoren de Nederlandse advocatuur stukje voor beetje dreigen op te slokken, moet het vizier worden gericht op Europa's juridische hoofdstad: Londen. Vier Nederlandse advocaten met city-ervaring doen verslag. En: een echte Londenaar praat in Amsterdam over Nederland.

Micha Kat
freelance journalist

Bij ons Nederlandse kantoor wordt van je verwacht dat je de puntjes op de i zet; die hang naar perfectie bestaat hier niet

Get the deal done

Lokke Moerel (35) is partner IE/IT bij De Brauw Blackstone Westbroek/Linklaters & Alliance. Ze is voor onbepaalde tijd 'overgeplaatst' naar Londen in het kader van het integratieproces binnen L&A.

'Ik zit hier pas kort, maar de verschillen vallen snel op. Het meest in het oog springt het grote aantal nationaliteiten: er lopen hier mensen rond uit alle landen. Dat geeft een kosmopolitische sfeer waarin buitenlanders snel worden opgenomen. De kloof tussen partners en de rest is hier wat groter dan bij ons: in Nederland wordt meer informatie kantoorbreed gedeeld. Partners hebben hier ook hun eigen *dining room*. Iedereen loopt daar alleen naar binnen zodat je steeds weer

bij een ander aanschuift. Goed voor de integratie.

'Het is hier te groot om aan iedereen te worden voorgesteld. Toen ik kwam werd een rondje op de etage meer dan voldoende geacht. Ondanks al die verschillen is weer opmerkelijk dat het type van de IE/IT-advocaat toch vrij universeel blijkt te zijn. Ik heb enkele vrouwelijke partners ontmoet, zeker. Ze werken bijna allemaal fulltime en hebben vaak mannen die meer dingen thuis doen. De partners wonen in de regel ver buiten de city in het groen en zitten zo drie uur per dag in trein en metro. Het openbaar vervoer is hier op het moment dramatisch: hele trajecten vallen uit. Maar de tolerantie jegens oponthoud en vertragingen is eindeloos. Wij zouden ruiten gaan intikken, maar zij blijven onverstoorde de *Financial Times* doorploegen, daar kunnen wij veel van leren.

'Een trieste kant van dit alles is dat er nauwelijks meer tijd overblijft voor het privéleven. Ik bedoel: als je om acht uur 's avonds van kantoor weggaat en je komt om tien uur thuis, dan heb je het wel gehad, zeker als je de volgende ochtend om zes uur weer weg moet. Wij zouden liever een hotel nemen bij kantoor, maar daar is voor hen geen denken aan. Al met al zouden wij zeggen: dit is een *low quality of life*. Maar zij denken daar gelukkig anders over. Binnenkort hebben we wat dineetjes bij partners thuis. Daar ben ik wel benieuwd naar.

'De kamers zijn hier veel kleiner, maar daar staat dan weer tegenover dat je *round the clock* kunt beschikken over allerlei ondersteuning. In het werk valt me op dat het resultaat

Foto's: Micha Kat

Lokke Moerel is partner bij Linklaters & Alliance

In Nederland gaat het erom hoe goed je de wet beheerst en hoe slim je nieuwe interpretaties vindt, hier zeggen ze: we doen het zoals we het altijd hebben gedaan

hier veel centraler staat. Je werkt om iets af te krijgen en weer aan het volgende te beginnen. *Get the deal done.* Bij De Brauw wordt toch ook wel van je verwacht dat je daarbij alle puntjes op de i zet, maar die hang naar perfectie bestaat hier niet. Het IT-werk is trouwens verrassend hetzelfde, al zijn de belangen hier veel groter. Een contract van honderd miljoen gulden is in Amsterdam heel wat, terwijl het hier wordt opgesteld door een trainee.'

Zoals we het altijd deden

Tim Stevens (31), medewerker van Allen & Overy Amsterdam (ondernemingsrecht), mag zes maanden lang in Londen ervaring opdoen.

'De fusie met A&O verloopt echt stapje voor stapje. In het begin veranderde er niets. Dan komen de nieuwe *business cards* en brochures, vervolgens contractmodellen en een know-howsysteem. De fusie zorgde er wel voor dat er steeds werd gesproken over de *global practice* en de unieke mogelijkheden daarvan; toen ik dus een e-mail kreeg met de vraag of ik naar Londen wilde hoefde ik niet lang na te denken.

'Ik moet zeggen dat het type werk weinig verschilt; in Amsterdam draaide ik in de sectie bij Annelies van der Pauw ook al mee in een internationale praktijk met beursgangen en overnames en bovendien werkten we voor de fusie ook al veel samen met A&O. Veel mensen denken dat we in Amsterdam nu een soort uitvoeringsfiliaal zijn van Londen, maar dat is echt onzin: we doen nog heel veel zaken strikt autonoom. In Londen zit je wel wat dichter op de echt grote deals. Dat zijn dan de krenten in de pap, vooral omdat je meer dan in Nederland aan het stuur zit. In Nederland word je dan vaak gebeld om advies over het stukje Nederlands recht in de transactie, maar in Londen ben jij degene die belt. Bij een beursgang focus je vooral op het prospectus en mogelijke aansprakelijkheden. Je doet alles om de opbrengst van de emissie voor de cliënt veilig te stellen; daartoe moet alle documentatie kloppen en moeten de richtlijnen van de beurs strikt worden nagevolgd. Daar ben je dan dus druk mee bezig.

'Het moment dat je op de eerste dag je PC aanzet is spannend. Ik kreeg een rondleiding, schudde wat handen en dan is het zover. "Mijn" partner had direct twee zaken waar ik kon inspringen: een betrof een beursgang die vervolgens werd uitgesteld, de andere een

Tim Stevens (31), medewerker van Allen & Overy

bedrijf dat een investeerder zoekt omdat het zich wil loskoppelen van de moeder en over twee jaar de beurs op wil. Qua werkdruk of cliëntencontact merk ik eigenlijk nauwelijks verschil met Amsterdam. Wat ik wel merk is dat je veel meer indruk maakt als je namens A&O ergens komt dan namens Loeff. Internationaal behoeft A&O geen nadere introductie.

'Nederlanders vinden het altijd erg leuk te horen dat hier de hiërarchie zoveel strenger is. Tja, ook bij ons zijn *partners' dining rooms* maar daar gaan vooral de oudere partners heen. De jongeren lunchen gewoon met ons. Het grote verschil zit 'm in de trainees versus de stagiaires. Stagiaires zijn volledig bevoegd en gekwalificeerd, maar trainees weten na drie jaar *law school* nog bijna niets. Ze kunnen in twee jaar hun *qualification* halen en pas dan mogen ze zich *solicitor* noemen. Als je *barrister* wilt worden ben je een jaar *pupil* voor je eventueel wordt toegelaten tot een *chamber* zoals de *barrister-kantoren* worden genoemd. Je bent dan eigen baas en krijgt zaken van de *solicitor*. Goede *barristers* verdienen overigens net zoveel als de top van de *solicitors*.

'De partners wonen meestal buiten Londen maar wat ze daar allemaal uitspoken: ik heb geen idee. Mafketels die met golfclubs door de gangen rennen ben ik nog niet tegengekomen. Helaas.

Veel partners in de VS weten wel degelijk wie ik ben, ook omdat ik 'de Nederlander' ben

'Het grootste verschil vind ik de manier van juridisch denken. In Nederland gaat het om de wet: hoe goed beheers je die en hoe slim ben je in het vinden van nieuwe interpretaties? Dit wordt gevoed door de cliënten die steeds denken dat ze uniek zijn en bijzondere aandacht vragen voor hun zaak. Hier is dat compleet anders. Ze zeggen: we doen het zoals we het altijd hebben gedaan en dat is goed om die reden. Uitgangspunt is een kolossale verzameling modellen en *precedents*. Is wat er gebeurt wel *market practice*? Dat willen cliënten boven alles weten. Ze zijn perfect tevreden met 33 procent als blijkt dat een x-aantal anderen dat ook heeft gekregen. In Nederland zul je zien dat men wil dat je "voor de 100 procent probeert te gaan" om te "pakken wat je pakken kunt". De Engelse praktijk, aangestuurd door de investeringsbanken, draait vooral op volume: zo veel mogelijk deals. Dan is het niet meer dan logisch dat je niet steeds het wiel opnieuw kunt uitvinden.'

'De Nederlander'

Alexander Kaarls (31) werkt vanaf 1994 bij Skadden Arps Slate Meagher & Flom LLP, en vanaf 1996 in Londen. Skadden is qua omvang het tweede kantoor van de Verenigde Staten, qua *profit per partner* staat het op de achtste plaats met 1,6 miljoen dollar.

'Ik ben begonnen bij Barents & Krans in Den Haag, maar daarvoor had ik al een zomerstage gelopen bij Skadden in Brussel. Na een jaar zocht Skadden weer contact met me en ik besloot mijn stage daar af te ronden. Toen ik in Londen kwam werkten er twintig advocaten, nu al vijftig. We zitten in een fraai kantoor in Canary Wharf, dat zich nu snel ontwikkelt tot Londens nieuwe zakencentrum. Skadden is echt *top of the bill* en voert zowat alle lijstjes aan. Niet dat je daar nu dagelijks mee bezig bent, maar leuk is het toch wel. Overigens heeft Skadden in Londen bij lange na nog niet de positie die we in de VS hebben: we moeten ons hier nog echt in de markt invechten. De concurrentie met de Engelsen is pittig.

'Ik ben gewoon Nederlands advocaat en heb geen Engelse *qualification*. Maar dat maakt voor de transactiepraktijk niet veel uit: grote deals bestrijken zoveel landen en aspecten dat er altijd werk zat is. Ik heb Nederlandse cliënten met een Amerikaanse Nasdaq-notering die ik bijsta in kwesties rond het Amerikaans effectenrecht, zoals ASML en Docdata. ASML is nu tevens bezig met de overname van de Silicon Valley Group in Californië, wat ook een hoop werk meebrengt. [Een maand na het gesprek meldde de *Financial Times* dat deze deal de ijskast in moet omdat de FBI bang is dat ASML de beschikking krijgt over data die van belang zijn 'voor Amerika's veiligheid', mk.]

'Voor ING doen we allerlei internationaal werk: M&A en afstotingen. Momenteel werken we intensief samen, met De Brauw voor Gucci, aan het afweren van de overnamepoging door LVMH. In die zaak buig ik me nog over het Nederlands recht. Gucci is naast de AEX/Euronext ook genoteerd aan de NYSE en het management is Amerikaans en Italiaans: vandaar de link met Skadden. Ten slotte heb je natuurlijk de buitenlandse bedrijven die een Nederlandse *target* willen overnemen: ook in die gevallen adviseer ik in Nederlands recht. Maar veel werk heeft geen enkele Nederlandse connectie. Dat zijn zaken als de privatisering van de Kroatische en de Litouwse telefonie in opdracht van Scandinavische investeerders die daar een belang in willen nemen. Die transacties komen in Londen terecht omdat hier het geld

Alexander Kaarls werkt vanaf 1996 in Londen

Een topadvocaat die tevens professor is, dat komt hier niet voor, terwijl het in Nederland juist de status verhoogt

zit en de kennis. Ik mag wel zeggen dat de praktijk me hier niet tegenvalt.

'Amerikaanse kantoren betalen nog weer beter dan de Engelse. Laatst meldde een blad hier zelfs dat een eerstejaars *solicitor* bij een Amerikaans kantoor in Londen meer verdient dan Tony Blair. We krijgen enorme bonussen van tienduizenden dollars per jaar. Ik doe niet stiekem over mijn salaris: dat ligt boven de vier ton. Maar vergis je niet: Londen is qua kosten voor het levensonderhoud vele malen duurder dan Amsterdam.

'Skadden is een groot kantoor, maar ik durf wel te zeggen dat veel partners in de VS wel degelijk weten wie ik ben. Dat komt natuurlijk ook omdat ik 'de Nederlander' ben. Er heerst een platte, informele cultuur: ik krijg aan de lijn wie ik wil. Een pak hoeft niemand aan op kantoor. Ik ga meestal in trui, maar heb wel een pak in de kast hangen voor noodgevallen. In januari hebben we ons jaarlijkse *senior associate weekend*, ditmaal in Florida. Dat is natuurlijk lachen gieren brullen, maar er zit ook een serieus trainingselement aan vast. Natuurlijk, ik ga voor het partnerschap. Maar dat zal zeker nog wel twee jaar duren.'

Geen intellectuele poespas

Mieke Dudok van Heel (35) werkt twee jaar voor Freshfields Bruckhaus Deringer in Londen. Daarvoor werkte ze bij De Brauw (Den Haag) en de investeringsbank UBS (Londen).

'Dat ik nu bij Freshfields werk staat volledig los van de opening van Freshfields in Nederland. Ik ken daar een paar mensen, maar meer ook niet. In ben in Londen terechtgekomen via De Brauw en heb twee en een half jaar op hun kantoor hier gewerkt. Toen zou ik terug kunnen, maar ik wilde hier niet meer weg en ben begonnen bij UBS, nu UBS Warburg. Van UBS ben ik overgestapt naar Freshfields. Ik draai een pure *corporate* praktijk met veel M&A.

'*Corporate* is hier ingedeeld in vijf "teams"; ik zit in "team 2" met tien partners en zo'n veertig medewerkers. Deze teams zijn in feite kantoren binnen het kantoor en organiseren eigen borrels. Ze hebben nauwelijks thematische inkleuring; het zijn meer organisatorische units, hoewel een team vooral bezig is met *antitrust*. Thematisch hebben we de *practice groups* die internationaal zijn. Ik zit in 2: *private M&A & securities skills*. Elk jaar vierten we ook nog de *corporate conference* voor alle *corporate lawyers* van Europa. Dat is een nachtmerrie voor ons interne reisbureau, want we worden volgens bepaalde regels verspreid over verschillende vliegtuigen om de schade voor *the firm* als er een neerstort te minimaliseren. Op deze conferentie in 1999 in Keulen presenteerde "Amsterdam" zich voor het eerst. Amsterdam wordt zeker gezien als een zeer belangrijke vestiging; zo is een van de hoofden van onze *International tax group*, Roger Berner, er neergestreken.

'Ik heb mijn Engelse *qualification* behaald na het succesvol afleggen van de *QLTT*, de *qualified lawyers transfer test*. Echt zwaar was dat niet. Omdat ik al in Nederland ingeschreven ben geweest, hoefde ik geen *traineeship* meer te doen. Het gaat hier echt om het afwikkelen van de deals zonder intellectuele poespas. Een topadvocaat die tevens professor is, dat komt hier niet voor, terwijl het in Nederland juist statusverhogend werkt. Bij de *barristers* zie je dat juist weer wel, die hang naar het superintellectuele. Zij leveren wel professoren en rechters. Wij huren zo'n *barrister* wel eens in als *counsel* bij uiterst gecompliceerde rechtsvragen, zelfs ook op het terrein

Mieke Dudok van Heel werkt twee jaar voor Freshfields Bruckhaus Deringer in Londen

**Een Engelse
advocaat neemt het
heft in handen, een
Nederlandse
advocaat is meer
een outside counsel
die doet wat de
cliënt zegt**

van de *company law*. Dat kunnen ze zich bij De Brauw denk ik absoluut niet voorstellen, dat je als topkantoor juridisch advies moet inkopen van buiten.

'Ik kom zojuist terug uit de VS van een projectcoördinatiebijeenkomst over de verkoop door Agilent van hun afdeling Health Care Solutions aan Philips. Beide partijen hebben over deze deal medio november weliswaar al een contract getekend, maar nu moet de daadwerkelijke overdracht worden geregeld. Welke apparaten moeten precies worden overgedragen, welke patenten? De transactie speelt in 25 landen met elk weer hun eigen *country specific hurdles*. Het aardige is dat Agilent mede door mij is gecreëerd toen het zich vorig jaar afsplitste van Hewlett Packard. Het organisatorische regelwerk van zo'n operatie spreekt me erg aan. We werken hier erg hard, maar anders dan vaak wordt gedacht hoeft niemand een target te halen in de vorm van een vastgesteld aantal uren. Daar doen we hier niet aan.

'Onze Amsterdamse vestiging wordt veelvuldig ingezet bij internationale deals, maar voor mijn praktijk geldt dat weer wat minder omdat ik Nederlandse aspecten vaak zelf doe vanuit Londen. Soms vraag ik Richard Norbruis in Amsterdam of hij even ergens naar wil kijken. Ik zou best kunnen overstappen naar Amsterdam als ik dat zou willen; een Nederlandse kantoorgenoot, Pieter van Welzen, deed dat ook, maar ik heb geen plannen in die richting. Ik woon hier nu al zo lang.'

Doen wat de cliënt zegt

Stephen Blackshaw (38), partner ondernemingsrecht bij L&A, werkt al bijna twee jaar bij De Brauw in Amsterdam, in het kader van de integratie binnen L&A.

'Aanvankelijk dacht ik dat ik naar Duitsland zou gaan, wat goed zou uitkomen, want ik spreek Duits. Maar inmiddels lees ik *Het Financieele Dagblad* zonder problemen. Ik lees ook *Het Parool*; je wilt toch weten wat er in je stad gebeurt. Ik heb zelfs het drinken van karnemelk al onder de knie. Ja, de kamers zijn hier veel groter dan in Londen. Laatst

had ik daar iemand aan de lijn terwijl mijn deur nog openstond. Ik zei: wacht, ik doe even mijn deur dicht. Toen ik de hoorn weer oppakte zei mijn collega: dat duurde lang! Hoe groot is je kamer wel niet? De Nederlandse collega's zijn erg *easy going*. Een enorme meevaller was dat ze veel van cricket bleken te weten. Zelfs de uitslagen van onze landenwedstrijden hadden ze paraat. Die zijn voor Engeland niet best de laatste jaren. Een groot verschil met Lokke in Londen is dat zij daar een van de honderden exotische types is. Ik ben hier veel meer iets bijzonders.

'Ik ben hier primair om het integratieproces vooruit te helpen. Maar ondertussen wordt er natuurlijk wel hard gewerkt. Bijvoorbeeld aan de beursgang van Crucell in Amsterdam en aan de Nasdaq en aan de splitsing van Rodamco, waar ook weer een hoop beursnoteringen aan vast zaten. Een groot verschil is dat de advocaat in Engeland veel meer het heft in handen neemt: hij organiseert het hele traject, ook de niet-juridische zaken, en instrueert het management. Hier is hij veel meer een *outside counsel* die doet wat de cliënt zegt. Eigenlijk zitten we in Londen qua rol vrij dicht tegen de investeringsbanken aan.

'Ik denk overigens wel dat dergelijke verschillen zullen verdwijnen: iedereen gaat het een beetje op onze manier doen. Ook de manier waarop tijd wordt geschreven gaat hier nog anders, maar dat zijn kleine dingen die bij de fusie gelijk zullen worden getrokken. Ik weet dat Nederlanders de Engelse advocatuur hiërarchischer vinden dan de hunne, maar ik vind de sfeer hier gek genoeg weer formeler dan bij ons. Bij ons hoeft niemand een pak aan en op een meeting gebruiken we altijd direct voornamen. Dat is hier duidelijk anders. Dat 'u' en 'jij' blijft toch lastig; het zit niet in je systeem. Verder vind ik de Nederlanders op veel punten nogal hypocriet. Zo van: wel allemaal roepen dat het milieu zo belangrijk is maar toch elke dag uren in de auto zitten. In Londen gaan we allemaal met het openbaar vervoer.'

Praktijk

Beroepsopleiding vernieuwd

Minder breed maar niet te smal!

Na tien jaar was de Beroepsopleiding aan vernieuwing toe. Specialisatietendensen en de groei van de markt noodzaakten de Orde tot verandering. Enkele betrokkenen geven hun visie op de nieuwe inhoud, structuur en organisatie van de opleiding die begin 2002 van start gaat.

Mary de Leeuw
freelance journalist

Adrian de Groen

eigen foto

In de praktijk kun je moeilijk oefenen met verschillende stijlen van onderhandelen

Adrian de Groen is stagiaire bij Ekelmans Den Hollander in Amsterdam, met 55 juristen (althans voor de fusie) een middelgroot kantoor. Ze is nu iets over de helft van haar stage en houdt zich voornamelijk bezig met ondernemingsrecht.

‘Ik begeleid vooral overnames en moet daarbij veel onderhandelen. Het is meer een adviespraktijk. Als ik vanuit mijn eigen werk naar de eerste negen maanden van de opleiding kijk, dan vind ik die erg breed. De mogelijkheid om me op het gebied van ondernemingsrecht te ontplooiën was er eigenlijk niet. Er waren weliswaar twee keuzevakken, maar ook die waren erg algemeen. Ik heb faillissementsrecht gedaan, want daar zag ik nog wel een link. De nieuwe opzet spreekt me meer aan, want al zie ik de zin in van een brede opleiding, je wilt je toch verdiepen in waar je dagelijks mee bezig bent.

‘De overstap van universiteit naar werk vond ik een grote stap. Als je met de materie

werkt, blijft het veel beter hangen. Het gaat echt leven. Daarom zou het een groot voordeel zijn als je een keuzevak kunt volgen over waar je in de praktijk mee bezig bent. De betere aansluiting van theorie en praktijk kan ik alleen maar toejuichen. Ik ben ook enthousiast over het eerste blok, waarin allerlei praktijkvaardigheden worden onderwezen. Zelf heb ik erg veel gehad aan de cursus ‘Onderhandelen’. Ik ben me veel bewuster geworden van hoe ik onderhandelingen inga en hoe de processen werken. In de praktijk kun je moeilijk oefenen met verschillende stijlen. Door zo’n cursus leer je meer nadenken over je eigen stijl.

‘Ik heb een patroon en een mentor; de begeleiding is vooral in handen van de mentor. De inrichting van mijn opleiding overleg ik met hen beiden. Van de Raad van Toezicht merk ik nu niet zoveel, het gaat allemaal vrij geruisloos. Misschien verandert dat nu stageplannen vooraf moeten worden voorgelegd.’

Waarom advocaten die nooit strafrecht willen doen daarmee belasten in de opleiding?

Jaap Hamming

Liever geen strafrecht

Jaap Hamming is maat bij Loyens & Loeff, met vijfhonderd advocaten, belastingadviseurs en notarissen een groot advocatenkantoor. In zijn inmiddels 28-jarige carrière heeft Hamming zich sterk gemaakt voor een goede opleiding en dito begeleiding van stagiaires.

‘Zo’n vijftientig jaar geleden was de kwaliteit van de opleiding nog veel meer dan nu afhankelijk van de persoon bij wie je zat. Sommige kantoren deden wel iets aan opleiding en begeleiding van stagiaires, andere helemaal niets. Je leert het vak het beste als je in het diepe gegooid wordt; overleef je dat, dan ben je uit het juiste hout gesneden: dat was zo’n beetje de klassieke opvatting. Rond 1980 zag je een omslag in het denken. Universiteiten zouden een advocatenopleiding moeten gaan organiseren, een soort kopopleiding na de studie. Pas daarna was iemand rijp voor de stage. Die opleiding is er nooit gekomen. Het initiatief werd overgenomen door de Landelijke Jonge Balie Vereniging, waarvan ik toen voorzitter was. Daar kwam uiteindelijk de Stichting Stagiaire Opleiding uit voort. We organiseerden opleidingen voor stagiaires, die later weer werden overgenomen door de Orde.

‘Inmiddels beseft iedereen dat een goede opleiding en begeleiding van stagiaires absoluut noodzakelijk is. Het is ons werkkapitaal! Zeker de grote kantoren zijn daarin heel consequent. Bij Loyens & Loeff werken we met een patroon en een mentor. De mentor begeleidt de stagiaire heel direct. Verder organiseren we cursussen in huis, kunnen de stagiaires terecht bij een opleidingscoördinator en worden alle zaken wekelijks besproken met stagiaires. Daarnaast hebben stagiaires ook een aantal eigen zaken, waar ze zelfstandig aan werken. De nieuwe opleiding brengt voor de grote kantoren niet zoveel veranderingen. De stage zit nu ook heel gestructureerd in elkaar. Voor kleinere kantoren, die stagiaires vooral laten meelopen, verwacht ik wel dat het ze meer tijd gaat kosten.

‘Wat ik lastig vind is dat je al na vijf maanden een stageplan moet opstellen. Ik ga ervan uit dat dat voor de komende twee en een half jaar is. Binnen Loyens & Loeff wisselt een stagiaire na anderhalf jaar van sectie. Na vijf maanden is echt nog niet altijd duidelijk waar hij of zij het tweede deel van zijn stage gaat lopen. Kortom, vijf maanden is in de praktijk een beetje vroeg.

‘Een tweede kanttekening geldt het strafrecht. Ik ben er voorstander van strafrecht en strafprocesrecht facultatief te stellen. Er zijn veel advocaten die nooit strafrecht doen en dat ook niet willen doen. Waarom hen dan toch belasten met die vakken? Ik ben voor een redelijk brede basis, maar zonder strafrecht. Want dat is echt een vak apart.’

Niet te smal stapelen

Het leeuwendeel van de hier besproken plannen, inmiddels goedgekeurd door de Algemene Raad, werd ontwikkeld door Afke Gerritsen, portefeuillehouderopleiding bij de Orde, en Mariske Vreugdenhil, opleidingsmanager van de afdeling Opleiding aldaar.

Vreugdenhil: ‘De aansluiting tussen theorie en praktijk bevorderen we door het stageplan, waarin wordt beschreven hoe de theorie wordt toegepast in de praktijk. We hebben ook de inhoud van de vakken aangepast; de nadruk ligt nu nog erg op procederen, terwijl in de praktijk onderhandelen en adviseren steeds belangrijker zijn geworden.’

De eerste fase is gericht op pure advocatenvaardigheden, en is voor iedereen gelijk; de tweede fase laat veel specialisatie toe. Gerritsen: ‘Alle wijzigingen bij elkaar vormen een totaalpakket. In de tweede fase kunnen stagiaires kiezen uit een groot aantal keuzevakken van verschillende niveaus. Hiermee komen we tegemoet aan de behoefte tot specialisatie. De gekozen vakken moeten aansluiten bij de praktijk en een zekere verwantschap hebben. Maar een stagiaire mag niet te smal stapelen. Na de stageverklaring kun je tenslotte een bord op de deur spijkeren en op ieder vakgebied gaan werken. Dan is het te beperkt als iemand alleen één vak heeft gedaan tot specialistenniveau. De discussie over hoe breed of hoe smal de opleiding mag of moet zijn is nog volop gaande. Voorlopig houden we het flexibel en bekijken we hoe mensen hun pakketten samenstellen.’

De taken van de Raden van Toezicht maar ook die van sommige patroons zullen veranderen. Gerritsen: ‘De Raden van Toezicht dienen erop toe te zien dat de vakken een samenhangend geheel vormen en voldoende zijn ingebed in de praktijk. De Raden van Toezicht gaan vooraf én anders kijken. Dus niet alleen: heeft iemand zes cursussen gevolgd, maar ook hoe die cursussen bij elkaar en in het stageprogramma passen. Voor de meeste patroons

Praktijk

Foto's: Jiri Büller

Afke Gerritsen

dingsaanbieders. De Orde wordt architect van de opleiding, de uitvoering verschuift naar de markt. We stellen natuurlijk wel kwaliteitseisen en zullen die ook blijven controleren. Ik zie veel voordelen in dit nieuwe model en niet alleen organisatorisch. Als je als Orde zelf opleidingen organiseert en controleert, heb je eigenlijk twee petten op. Het is zuiverder om dat uit elkaar te trekken. De eerste fase van de Beroepsopleiding blijft wel binnen de Orde. Die is zo gericht op pure advocatenvaardigheden, dat willen we nog niet uit handen geven.'

Gerritsen: 'De eerste fase is typisch voor de advocatuur. Als Orde hebben we de plicht om jonge advocaten die vaardigheden bij te brengen.'

voorzie ik geen grote veranderingen. Alleen voor patroons die het de stagiaire nu vooral zelf laten uitzoeken neemt de tijdsinvestering toe. Maar dat zijn toch wel uitzonderingen.'

Vreugdenhil: 'De meeste kantoren besteden voldoende aandacht aan de begeleiding van hun stagiaires. Voor hen zal er met het nieuwe systeem niet zoveel veranderen. Voor sommige kantoren zal de tijdsinvestering echter toenemen, dit geldt vooral voor kantoren waar de stagebegeleiding nu nog niet optimaal gestructureerd is.'

Gerritsen: 'Al met al zal de stageverklaring meer waarborgen dat een stagiaire aan het eind

van de stage op zijn vakgebied de kwaliteit heeft van een volwaardig advocaat – voorzover je dat ooit kunt worden.'

Vreugdenhil: 'De afdeling Opleiding krijgt een andere rol. Onze primaire taak is zorg voor kwaliteit. We willen een garantie kunnen afgeven aan mensen die rechtshulp nodig hebben. De advocaat is zelf natuurlijk als eerste verantwoordelijk voor een kwalitatief goede dienstverlening. Maar als organisatie hebben wij zeker ook een taak. Dat betekent echter niet dat wij alle opleidingen zelf zouden moeten aanbieden. In de markt zijn goede oplei-

De Beroepsopleiding sinds 1 januari 2001

Eerste fase

Uit de eerste fase van de Beroepsopleiding zijn de keuzevakken verwijderd; de tijdsinvestering blijft ongeveer gelijk – circa vijftig dagdelen in een half jaar. Inhoud van de eerste vijf maanden: introductie, gedragsrecht, praktijkvaardigheden (gesprekstechnieken, analyses maken en strategie bepalen; adviseren, onderhandelen, bemiddelen en afspraken vastleggen), procederen (civiel, strafrechtelijk en bestuursrechtelijk) en financiële analyse (jaarrekening lezen maar ook inzicht in de financiële kant van het ondernemerschap).

Stageplan

Tijdens de eerste fase beschrijven stagiaire en patroon in het stageplan hoe het praktijkgedeelte en het theoriegedeelte eruit zullen zien. Kiest iemand voor een arbeidsrechtelijke stage dan moe-

ten daar de materieelrechtelijke vakken op aansluiten. Het stageplan wordt voorgelegd aan de Raad van Toezicht, die dan vooraf kan bekijken of de gewenste aansluiting gegarandeerd is. Elk jaar controleert de Raad van Toezicht de voortgang met patroon en stagiaire; het stageplan kan tussentijds, bijvoorbeeld bij wisseling van sectie, worden gewijzigd.

Tweede fase

In de tweede fase (de huidige keuzevakken plus VSO) is er ruimte voor specialisatie. Een stagiaire kiest zes vakken op twee of drie praktijkgebieden. Elk vak kent cursussen op verschillende niveaus. Van basis tot specialisatie vormen die cursussen een 'leerlijn'. De stagiaire moet een samenhangend pakket kiezen dat minimaal zes vakken bevat en breed genoeg is.

Mariske Vreugdenhil

**Als de Orde zelf
opleidingen
organiseert en
controleert, heeft ze
eigenlijk twee
petten op**

mr. M.J. Hoppenbrouwers

Foto: Frank Muller

mr. S.D. Bouwes Bavinck-van der Wal

Foto: Herman Stover/fotografie

Meer sturingsmogelijkheden voor raad

Sjoukje Bouwes Bavinck-van der Wal is advocaat in Wageningen en portefeuillehouder Opleidingen bij de Raad van Toezicht te Arnhem; Marie-José Hoppenbrouwers is adjunct-secretaris van dezelfde raad.

‘Je ziet natuurlijk overal dat mensen zich sneller specialiseren’, zegt Bouwes Bavinck, ‘hoewel er binnen ons arrondissement ook kantoren zijn met een algemene praktijk. Wat het snel specialiseren betreft, het is goed dat de Orde daar met de opleiding op inspeelt. Maar te smal is ook niet goed. Als raad letten we erop dat een stage goed en evenwichtig is opgebouwd. Ik verwacht dat de Raad van Toezicht binnen de nieuwe opzet meer sturingsmogelijkheden krijgt.’

Hoppenbrouwers: ‘In de nieuwe opzet kunnen we het stageplan vooraf bekijken. Dat is een groot voordeel. Daarmee krijgen we een andere, meer adviserende rol.’

Over de brede basis zegt Bouwes Bavinck: ‘Ik ben er een voorstander van. Je weet tenslotte niet of je altijd bij het advocatenkantoor blijft waar je begon. En dan is het belangrijk dat je goed geoutilleerd bent.’

Hoppenbrouwers: ‘De nieuwe opzet geeft

ook wat meer structuur. Dat is een goede zaak, het is duidelijk dat het minimale niet meer voldoende is. Patroon en stagiaire moeten vooraf goed nadenken over wat ze willen bereiken en hoe.’

Bouwes Bavinck: ‘Maar of dat echt iets verandert? De meeste kantoren pakken het al gestructureerd aan. Alleen voor patroons met een heel ouderwetse opvatting verandert er iets. Je kunt een stagiaire niet meer alleen maar laten meelopen, want dat wordt nu zichtbaar.’

Hoppenbrouwers: ‘Het verplichte blok met praktijkvaardigheden vind ik heel goed. Onderhandelen bijvoorbeeld. Nu moet je maar afwachten of de patroon zo’n cursus zinvol vindt.’

Sjoukje vindt dat er eens naar de verslaglegging zou moeten worden gekeken. ‘De raden voeren allemaal gesprekken met stagiaires, maar niet iedereen legt die ook vast. En dat is erg lastig als een stagiaire overstapt van het ene arrondissement naar het andere.’

Marie-José ten slotte: ‘En als iemand overstapt van het ene kantoor naar het andere, dan zal ook het stageplan misschien moeten worden bijgesteld.’

Geen voorkeursbehandeling voor zieke directeur

Bij een wetswijziging werd de positie van de statutair directeurs 'vergeten', waardoor ontslagbescherming bij ziekte toch voor hen bleef gelden. Recente rechterlijke uitspraken proberen deze omissie te herstellen maar de vraag is of dat strookt met de bedoeling van de wetgever.

mrs. P. Habermehl en F.W.G. Ambagtsheer
advocaten te Amsterdam

Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch besliste in zijn arrest van 22 augustus 2000 dat het ontslag van een statutair directeur die arbeidsongeschikt was geworden nadat hij de oproep had ontvangen voor het bijwonen van de aandeelhoudersvergadering waarin over zijn ontslag zou worden beslist, ondanks het ontslagverbod bij ziekte geldig was.¹ Het hof bekrachtigde daarmee op dat punt het vonnis in eerste instantie, van de president van de rechtbank Breda in kort geding.² Het hof volgde de werkgever in zijn stelling dat het ontslag wel geldig was conform de onder het 'nieuwe' arbeidsrecht geldende regeling voor ontslag van 'gewone' zieke werknemers (niet-statutair-directeuren).

Ziek gemeld

De casus was de volgende. De heer Van Kalmthout was sinds 1962 in dienst van de besloten vennootschap Meeûs, sinds 1995 als statutair directeur. Er ontstond een conflict tussen de enig aandeelhouder van de vennootschap en Van Kalmthout. Bij brief van 3 januari 2000 deelde de aandeelhouder aan Van Kalmthout mee dat er op 12 januari een aandeelhoudersvergadering zou plaatsvinden met het ontslag van Van Kalmthout als enige agendapunt. Van Kalmthout werd uitgenodigd om die vergadering bij te wonen. Van Kalmthout liet weten dat hij de vergadering niet zou bijwonen en meldde zich op 11 januari ziek. Op 12 januari vond de aandeelhoudersvergadering plaats waarin werd besloten om Van Kalmthout zowel als statutair directeur, als uit de dienstbetrekking te ontslaan.

Van Kalmthout wendde zich vervolgens tot de president van de Rechtbank Breda met een aantal vorderingen die onder meer gegrond waren op de stelling dat het (arbeidsrechtelijke) ontslag niet geldig was omdat het in strijd was met art. 7:670 BW. Volgens dat artikel kan de werkgever de arbeidsovereenkomst niet opzeggen gedurende de tijd dat de werknemer arbeidsongeschikt is, tenzij de arbeidsongeschiktheid twee jaar heeft geduurd of is aangevangen nadat een verzoek om toestemming als bedoeld in artikel 6 BBA door de regionaal directeur van de arbeidsvoorzieningsorganisatie (RDA) is ontvangen. De werkgever stelde daartegenover dat, nu in casu geen toestemming van de RDA vereist was, de brief waarmee Van Kalmthout opgevoerd was om de aandeelhoudersvergadering waarin over zijn ontslag gestemd zou worden bij te wonen, gelijk te stellen was met een brief waarin de RDA om toestemming wordt gevraagd. De president volgde de vennootschap in haar betoog en wees mede daarom de vorderingen van Van Kalmthout af. Van Kalmthout ging vervolgens in hoger beroep bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch, maar ving wederom bot.³

'Niet aan gedacht'

De uitspraken van de president van de rechtbank Breda en het Gerechtshof 's-Hertogenbosch zijn opmerkelijk omdat ze op gespannen voet staan met de wet. Sinds de wetswijziging van 1 januari 1999 geldt voor 'gewone' werknemers dat de ontslagprocedure niet meer zoals voorheen 'gefrustreerd'

1 Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 22 augustus 2000, *JAR* 2000, 207.

2 President Rechtbank Breda, 15 februari 2000, *JAR* 2000, 76.

3 Naar verluidt heeft Van Kalmthout geen beroep in cassatie ingesteld.

De uitspraken van rechtbank en hof staan op gespannen voet met de wet

kan worden door het intreden van de arbeidsongeschiktheid van de werknemer, wanneer hij er lucht van heeft gekregen dat aan de RDA toestemming is gevraagd om de arbeids-overeenkomst op te zeggen. Als het verzoek om toestemming de RDA eenmaal heeft bereikt, dan maakt het voor de ontslagprocedure niet meer uit of de werknemer ziek wordt. Deze regeling volgt uit artikel 7:670 lid 1 sub b BW. Deze bepaling geldt echter niet voor statutair directeuren. Volgens het hof kan deze bepaling echter analoog worden toegepast.

Het hof overwoog: 'Bij de invoering van de nieuwe bepalingen omtrent de uitzondering op de ontslagbescherming tijdens ziekte is geen aandacht besteed aan de positie van de bestuurders van vennootschappen. Dat betekent naar het voorlopige oordeel van het hof niet dat de wetgever heeft bedoeld dat deze uitzondering niet voor hen van toepassing is. Van een bewuste keuze van de wetgever is geen sprake. Het hof acht het integendeel voor de hand liggend dat een met artikel 7:670 lid 1 aanhef en sub b BW overeenstemmende regeling zou zijn getroffen voor degenen op wie het BBA niet van toepassing is, indien daarbij zou zijn stilgestaan. In dat verband wijst het hof erop dat bij de parlementaire behandeling van de Wet flexibiliteit en zekerheid wel is gesignaleerd dat voor personeel van de arbeidsvoorzieningsorganisatie een ontslagprocedure geldt waarin het toestemmingsvereiste van de Regionaal Directeur van de arbeidsvoorzieningsorganisatie (RDA) ontbreekt. Dit heeft tot gevolg gehad dat art. 42 van de Arbeidsvoorzieningswet 1996 is gewijzigd in die zin dat voor dat personeel het algemene ontslagverbod tijdens ziekte niet geldt indien de ongeschiktheid een aanvang heeft genomen nadat het voornemen tot opzegging ter toetsing aan de ontslagcommissie, bedoeld in artikel 43, eerste lid, is voorgelegd en door die commissie is ontvangen. (...) Nu de ratio van lid 1 aanhef en sub b van art. 7:670 BW is geweest te voorkomen dat ziekmelding nadat de werknemer heeft kennis genomen van het voornemen hem te ontslaan, vertraging voor de ontslagprocedure meebrengt, acht ook het hof voorshands analoge toepassing bij het ontslag van bestuurders van vennootschappen op haar plaats.'

Fax

Is de wetgever de statutair directeuren vergeten en had hij, als hij ze niet was vergeten, een regeling in de wet opgenomen die vergelijkbaar is met die van art. 7:670 lid 1 sub b, of was het juist de bedoeling van de wetgever om de regeling voor statutair directeuren intact te laten?

De bedoelingen van de wetgever vallen slechts moeizaam te destilleren uit de parlementaire geschiedenis. Bij bestudering van de parlementaire geschiedenis bij art. 7:670 BW blijkt dat louter de RDA-procedure aan de orde is geweest.⁴ De invoering van een identieke regeling voor ontslagzaken waarbij géén toestemming van de RDA is vereist is, op één uitzondering na, niet overwogen.⁵ De enige referentie in de parlementaire stukken aan andere ontslagtrajecten dan die via de RDA is te vinden in een fax van de Nederlandse Orde van Advocaten aan de Tweede Kamer van 28 april 1997: 'Bovendien valt niet in te zien om welke reden een bestuurder van een besloten of een naamloze vennootschap een betere rechtspositie zou moeten krijgen dan een werknemer die geen bestuurder van een vennootschap is. Voor de bestuurder geldt immers niet dat aan opzegging de RDA-procedure vooraf gaat en dus evenmin dat door het starten van die procedure het opzegverbod tijdens ziekte buiten werking wordt gesteld. Zou het niet de voorkeur verdienen, om te bepalen dat het opzegverbod niet geldt vanaf de schriftelijke bevestiging van de mededeling dat het voornemen tot opzegging bestaat, en binnen een maand na die mededeling is aangevangen met de procedure om tot opzegging te geraken, te weten een verzoek om toestemming tot ontslag aan de directeur van de arbeidsvoorzieningsorganisatie, hetzij een oproep tot een buitengewone vergadering van aandeelhouders met als agendapunt opzegging?'

De Tweede Kamer is er dus wel op gewezen dat de voorgestelde regeling niet gold voor bestuurders van vennootschappen en dat zij daardoor in een gunstiger positie zouden terechtkomen.

Andere wetsgeschiedenis

De stelling dat de wetgever de statutair directeur is vergeten lijkt verdedigbaar maar er kan ook een andere uitleg van de bedoelingen van

⁴ S.W. Kuip en C.G. Scholtens, *Flexibiliteit en Zekerheid, parlementaire geschiedenis*, Kluwer Deventer, 1999.

⁵ Die uitzondering betreft de ontslagprocedure voor werknemers van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie, waarbij de toetsing om voor de hand liggende redenen niet door de RDA maar door de zogenaamde 'ontslagcommissie' wordt uitgevoerd. Door een aanpassing van artikel 32 van de Arbeidsvoorzieningswet staat het intreden van de arbeidsongeschiktheid, nadat het voornemen om die werknemer te ontslaan ter toetsing aan de commissie is voorgelegd, niet meer aan het ontslag in de weg.

actualiteiten

In de toekomst kan in gelijke zaken anders worden beslist

de wetgever worden bepleit. Een van de doelstellingen die beoogd werden met de verandering van de wet was de RDA-route aantrekkelijker te maken ten opzichte van de kantonrechterroute. Het was de wetgever kennelijk een doorn in het oog dat de ontbindingsprocedure bij de kantonrechter meer en meer werd gebruikt ten detrimente van de procedure bij de RDA. Er werd steeds meer voor de kantonrechter gekozen omdat werknemers vaak arbeidsongeschikt raakten hangende een ontslagprocedure. Als dat gebeurde gedurende de procedure bij de RDA, dan was het niet meer mogelijk om de arbeidsovereenkomst nog op te zeggen. Veel werkgevers gingen liever meteen naar de kantonrechter om zich zodoende in ieder geval veel tijd en frustraties te besparen. Gezegd zou kunnen worden derhalve dat de wetswijziging het *doel* had om de RDA-procedure in een betere positie te brengen ten opzichte van de ontbindingsprocedure, en dat art. 7:670 lid 1 sub b alleen een *middel* was om dat doel te bereiken. In dat geval gaat de redenering van het hof wellicht niet op; de RDA-procedure gold immers ook onder het oude recht niet voor statutair directeuren.

De bedoeling van de wetgever is niet per se doorslaggevend. Zelfs als de wetgever bedoeld zou hebben om de mogelijkheden weg te nemen van werknemers inclusief statutair directeuren om hun ontslag te frustreren, betekent dat nog niet dat er beslist kan worden in strijd met de wettelijke regels. Dat de beslissing van het gerechtshof in strijd is met de letter van de wet, kan moeilijk worden betwist. Het wettelijk ontslagverbod bij ziekte geldt voor statutair directeuren ook ná 1 januari 1999 onverkort.

Geen laatste woord

Hoewel de uitspraak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch uit praktisch oogpunt ondersteuning verdient – omdat de strikte handhaving van het ontslagverbod in deze situaties geen redelijk doel dient – is het de vraag of hiermee over dit vraagstuk het laatste woord is gezegd. Aangezien de uitspraak op gespannen voet staat met de wet en gebaseerd is op een uitleg van de parlementaire geschiedenis die discutabel is, valt niet uit te sluiten dat er in de toekomst in gelijke zaken anders beslist zal worden. n

(advertentie)

Een witte bef met lef:
www.advocatenwerk.nl

HV PARTNERS

Advocatenwerk
t/m 010 2400605

Praktijk

De bijzondere zaak van...

Jérôme de Jong van Lier

Advocaten ontmoeten kleurrijke personen en komen in bizarre situaties terecht. Bijna iedereen kent wel bijzondere voorvallen die tot nadenken stemmen of gewoon vermakelijk zijn. Jérôme de Jong van Lier uit Enschede komt op voor de gedupeerden van het piramidespel.

Jan Pieter Nepveu
freelance journalist

Mr. drs. De Jong van Lier (36) is naar eigen zeggen 'ijdel genoeg' om over zijn bekendste zaak te vertellen. Tussen 'tienduizend kort gedingen' door vindt hij nog tijd voor een gesprek. Op de afgesproken ochtend lijkt kantoor Cohen De Jong van Lier Huiskes in Enschede een gekkenhuis. De receptie krijgt nieuwe vloerbedekking en de cliënten wachten staand in de gang. De Jong van Liers werkkamer is rustig, papieren en mappen liggen in lijdzame stapeltjes op de grond.

Hij begon in 1995 als advocaat bij een ander kantoor in Enschede. De eerste anderhalf jaar verliepen gezapig totdat zich een gedupeerde van het piramidespel meldde. De werving voor het spel deed hem denken aan de praktijken bij timesharing, waarmee toeristen geprest worden het periodiek gebruik van een vakantiehuis te kopen. Ronselaars maken gebruik van iemands neiging zich naar een groep te schikken. Volgens De Jong van Lier kan daarvan iedereen het slachtoffer worden.

'Ik ben ook antropoloog en het leuke is dat deze zaak een van de weinige is waarin mijn antropologiestudie mij wat gebracht heeft', zegt hij. 'Het gevoel dat piramidespelers stommeriken, geldwolven, of onoplettende randdebielen zijn, is niet in overeenstemming met de werkelijkheid. Mensen die gezond van geest zijn, worden helemaal gek gemaakt: iedereen die iets boven het niveau van een debiel uitstijgt, kan al narekenen dat zo'n piramidespel niet kan.'

Hij heeft toen namens zijn cliënt de manager van het piramidespel gedreigd dat deze, om heisa te voorkomen, het geld beter maar dadelijk kon terugstorten. Zijn bluffen

Advocaat tegen piramidespellen

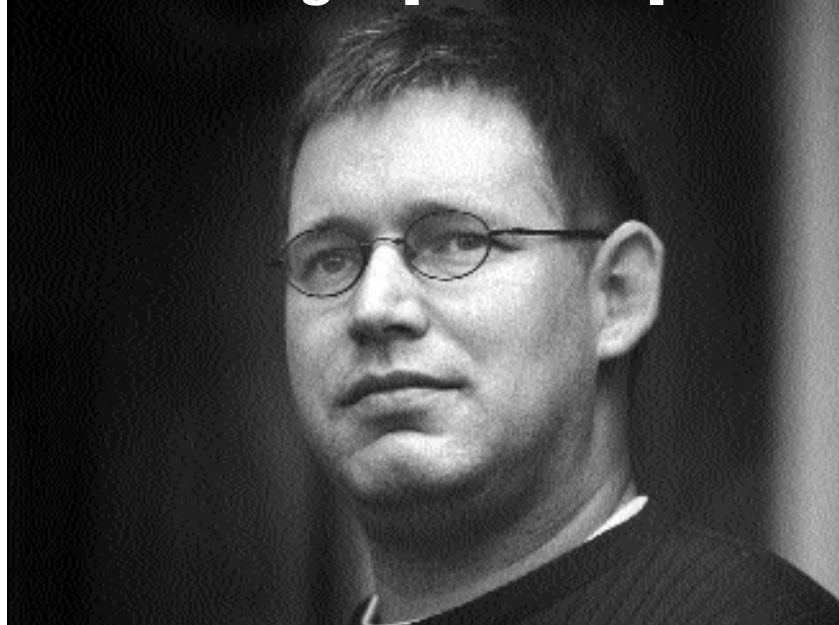

Foto: Toma Tudo

mr. drs. De Jong van Lier

**Als een wet mij
tegen mijn
zwakheid
beschermt en ik eis
schadevergoeding,
kan mij niet worden
teggeworpen dat
ik zwak ben**

had succes, de chef betaalde binnen een dag en dit nieuws bereikte de voorpagina van *Dagblad Tubantia*. 'Vanaf dat moment stond mijn telefoon roodgloeiend, iedereen wilde de "wonderdokter" spreken. En na een item in het *NOS Journaal* kwamen de mensen niet meer met honderden maar met duizenden.'

Het kantoor was daar helemaal niet op berekend. De PTT bijvoorbeeld heeft extra telefoonlijnen moeten aanleggen. En omdat het ondoenlijk was iedereen individueel te helpen, heeft De Jong van Lier in allerijl de Vereniging tegen Piramidespellen opgericht. 'Ik weet nog, onze eerste informatiebrief, die was zeven kant-

jes lang en moest naar anderhalfduizend mensen. Dat betekende dat we tienduizend vel briefpapier nodig hadden, maar die waren niet op voorraad. De printer doet bovendien over een pagina tien seconden en zou dus twee volle dagen onafgebroken aan het printen zijn. Maar het is toch allemaal gelukt, een hele prestatie van iedereen op kantoor.'

De werving voor de piramidespellen is volgens hem in strijd met de Colportagewet. Niettemin houdt de Almelse rechter in een procedure tegen honderd managers van het piramidespel Titan de duizenden benadeelden aansprakelijk voor de helft van hun schade. De rechter verwijt hun hebzucht. De Jong van Lier legt zich daar niet bij neer. 'De mensen hebben iets gedaan omdat het groepsdieren zijn. De Colportagewet is er om hen tegen hun zwakten te beschermen. De rechter zegt dat ze een stuk van de schade zelf moeten dragen want ze zijn zwak geweest. Dat lijkt mij onjuist want als er een wet is die mij tegen mijn zwakheid beschermt, en ik vorder schadevergoeding, dan kan mij niet worden tegengeworpen dat ik zwak ben.'

De Jong van Lier erkent te hebben geprofiteerd van alle publiciteit maar vermijdt voortaan toch eventjes gerucht makende zaken. Hij verlangt naar het echte juridische handwerk. 'Ik heb het wel een beetje gehad met het bedrijven van carnavaleske advocatuur.'

n

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

's Morgens om half twaalf had hij met zijn cliënt afgesproken in 's lands nationale eetfabriek aan de snelweg. Een uur voorbespreking, een uur rijden en dan kijken of met wederpartij een rechte voor te ploegen zou zijn. Na de uit-smijter gingen ze in twee auto's op pad. Zijn cliënt, een naar hij veel later pas echt begreep gerenommeerd ontwerper van meubels, was in zee gegaan met een voor hem onbekende fabrikant. Het project was blijven steken in goede bedoelingen en X had de fabrikant de pin op de neus gezet door een fatale datum te noemen waarop de meubellijn 'klaar' diende te zijn. Dat moment was nog twee dagen gaans en in een ultieme poging de zaak te regelen was de bespreking belegd bij W.P. thuis, in een dorpje vlak bij de middelgrote stad B.

X boog licht naar voren, monsterde in de binnenspiegel zijn mondhoeken op mogelijk achtergebleven eierdooier en liet een klein boertje ontsnappen. Iets te schielijk gegeten.

Cliënt wist de weg en X volgde braaf, behalve in de door Rijkswaterstaat aangelegde Tarzan-bocht waar hij zijn cliënt jongensachtig links voorbijstevende.

W.P. woonde niet onaardig in een onder architectuur gebouwde villa op een verhoging in het landschap en keek uit over weilanden van Natuurmonumenten. Bij het aanbellen sloeg een hond aan en bij het binnengaan werd hij besprongen door een keffertje dat enthousiast tegen zijn broekspijpen begon te rijden. Partijen stelden zich voor en ze namen plaats in de woonkamer die uitzag op de voornoemde weilanden.

Zijn cliënt zweeg en X deed een manhaftige poging het ijs te breken door te reppen over de prachtige ligging en fraaie architectuur. Vrouw des huizes bracht thee en nam plaats in het stoeltje naast hem.

Hij haalde eens diep adem en deed de aftrap. Meteen schopte hij, om in stijl te blijven, in het gras, want keffertje Willy, of Billy of soort-

gelijke malle naam, kreeg het wild, slingerde een nog niet eens zo versleten sportschoen met zijn bek heen en weer, sprong op zijn schoot en duwde een slijmerige snuit in zijn gezicht.

'WILLY AF' werd geschreeuwd. Een nieuwe poging van X om de draad op te pakken werd onderbroken door het lawaai waarmee de hond een stuk bot op de plavuizen liet stuiteren en

toen X eindelijk zijn verhaal kon doen was de lol er helemaal van af.

Partijen zelf ruimden nog oud zeer uit de weg en X gaf ze daar maar de gelegenheid toe (die Harvard-methode waar hij tegenwoordig zoveel van hoorde zou daar niet veel van afwijken) terwijl hij het interieur verder in zich opnam. Smaakvol, zeker. Strakke zwarte schouw van leesteenplaten, zwartleren halfronde stoeltjes, een stijlvolle zwartstoffen bank. Over en weer werden ze het niet eens. De voorstellen van X werden van tafel geveegd. 'De chemie tussen u beiden', concludeerde hij na anderhalf uur bekvechten, 'is niet helemaal je ware.' Daar was eenieder het mee eens.

Zijn cliënt ging nog even mee de fabriek in om te kijken wat er nu uiteindelijk van zijn tekeningen geworden was. X nam afscheid. Buitengekomen overwoog hij dat er die dag wel voldoende declarabele uren waren geschreven en besloot door te rijden naar zijn ouders, nog slechts zo'n vijfendertig kilometer verderop. Die keken ervan op. Zoonlief in pak op de thee. Na een uurtje werd hij onrustig en stootte hij weer calvinistisch terug naar kantoor. De bon van de waakzame politie volgde een paar weken later.

n

In het nieuws

Stibbes laatste persconferentie

Het was een novum in de geschiedenis van de Nederlandse advocatuur: een groot kantoor dat de hele landelijke pers optrommelt voor een heuse persconferentie. Stibbe had deze primeur en ze waren er allemaal: *de Volkskrant*, *De Telegraaf*, *Het Parool*, *Elsevier*, *Het Financieele Dagblad*, zelfs actualiteitenrubriek Nova had iemand gestuurd. Opmerkelijk: alleen *NRC Handelsblad* ontbrak.

De broodjes waren heerlijk en Stibbes media-adviseur Ton Elias zat te glimmen van trots. Jammer was alleen dat bestuursvoorzitter Allard Metzelaar weinig te melden had. En dat 'nieuwje' dan dat de pers in de uitnodiging in het vooruitzicht was gesteld? Dat bleek de mededeling te betreffen dat Stibbe Simont Monahan Duhot voortaan in Nederland, België, Frankrijk en de Verenigde Staten door het leven gaat als 'Stibbe'. Metzelaar had er nog een grapje bij: 'Dit is zoals u zult begrijpen vooral prettig voor onze telefonistes.' En passant meldde de voorzitter nog dat Stibbe 'veel winstgevender is dan De Brauw', 'de facto het meest internationale is van alle Nederlandse kantoren' en 'een groot voorstander is van meer openheid, vooral over de winstdelen van de partners', alhoewel over dat laatste 'toch maar liever geen verdere mededelingen werden gedaan' omdat het kantoor 'niet de eerste wilde zijn'.

Toen zei Metzelaar: 'O ja, er is nog iets te melden wat misschien wel aardig is: we gaan beginnen met een *pro bono*-praktijk naar Amerikaans model. We hebben jaarlijks 2000 uur te vergeven aan min- en onvermogenen.' Hé, toch aardig nieuws! Het journaal dat inmiddels was ingedut veerde op. 'Hoe gaan jullie die zaken selecteren?' 'Wat zijn de criteria?' 'Treden jullie dan ook op tegen gewone cliënten?' Goede en zinnige vragen. Helemaal aardig werd het gesprek toen Metzelaar de vraag kreeg of dit niet een verkapte marketingtruc is, bedoeld voor het genereren van gunstige *free publicity*. 'Absoluut niet',

zei Metzelaar. 'Dit komt voor uit de innige wens van medewerkers op ons kantoor.'

Opgewekt toog het journaal naar de diverse redacties om een leuk stukje te gaan tikken. Maar die vreugde verdween toen na enkele uren *NRC Handelsblad* op de bureaus belandde. Nota bene op de voorpagina een uitgebreid bericht onder de kop 'Gratis rechtshulp loont'. 'Het grote advocatenkantoor Stibbe gaat arme mensen gratis helpen!' juicht de krant in vette letters. Zei Metzelaar niet dat het hem 'absoluut' niet ging om *free publicity*? Het gunnen van een primeur aan een favoriet medium is natuurlijk aan de orde van de dag, maar het organiseren van een 'persconferentie' met pseudo-nieuws terwijl het echte nieuws exclusief blijkt te zijn vergeven gaat wel even wat verder: dat soort praktijken kom je zelfs niet tegen bij de grote beursgenoteerde ondernemingen. Logisch dat *de Volkskrant* de volgende dag in een zuur stukje rept van 'het eigenbelang' van Stibbe, net als *Het Financieele Dagblad*, dat schreef: 'Stibbe geeft als eerste Nederlandse advocatenkantoor een persconferentie. Maar openheid over winst of verlies bleek nog een stap te ver.'

Een voorspelling: dit zal lange tijd de enige persconferentie blijven in de geschiedenis van Stibbe. (Micha Kat)

Advocatenacht

Eind september 2000 werd op de Bergse Voorplas te Rotterdam de 'Marsh Bedrijfs-achten-Regatta' gehouden, van de 37 deelnemende ploegen behaalde de 'Nederlandse Advocatenacht' maar liefst de vierde plaats.

Orde-nieuws

49e Ordevergadering

Jaarvergadering in teken 'nieuw procesrecht'

Op 27 en 28 september zal in Alkmaar de jaarlijkse Ordevergadering plaatsvinden. Nieuw is dat de middagsessie op de tweede dag, die is gewijd aan 'het nieuwe procesrecht', punten oplevert in het kader van de Permanente Opleiding. U maakt derhalve niet alleen kennis met wat het nieuwe procesrecht voor u in de praktijk betekent, maar u bent ook verzekerd van opleidingspunten.

Op 27 september staan onder meer een golftoernooi en de huishoudelijke vergadering geprogrammeerd, op 28 september de Dekenrede en de jaarvergadering. Het nieuwe procesrecht zal dit jaar van kracht worden en heeft grote gevolgen voor de procespraktijk. De middag staat onder voorzitterschap van prof. mr. Constant van Nispen, hoogleraar privaatrecht, burgerlijk procesrecht VU Amsterdam en advocaat bij de De Brauw, Blackstone, Westbroek, Linklaters en Alliance.

Reserveer deze nuttige dagen in uw agenda. In een later stadium zult u over het definitieve programma worden geïnformeerd.

Eerste internationale conferentie voor vrouwelijke advocaten

Op 1 en 2 maart organiseert de International Bar Organisation de allereerste internationale vrouwenconferentie. Het is het initiatief van de vorig jaar gekozen IBA-voorzitter Dianna Kempe. Behalve Madeline Albright en CNN-journaliste Christiane Amanpour worden duizend advocaten van over de hele wereld verwacht. Ze zullen 'leren, netwerken en onderzoeken over de vele thema's waarmee vrouwen in de juridische wereld worden geconfronteerd.' Om brede deelname mogelijk te maken kost de tweedaagse conferentie slechts £ 275.

Het programma bestaat 's morgens uit plenaire bijeenkomsten en 's middags uit werkgroepen over thema's zo verschillend als: familie-recht en individuele rechten, 'the complete lawyer – redesigning the job', global jurisdiction', 'young lawyer skills', 'in-house counsel' maar ook 'estate planning'.

Inschrijven: uiterlijk 23 februari;
informatie: tel. 0044 02076291206,
fax 0044 02074914470,
e-mail: confs@int-bar.org.
Of zie: www.ibanet.org.

Nieuwe gezichten bij de Orde

Mr. Marianne van der Kleij (42) is met ingang van 1 januari de nieuwe coördinator Public Affairs bij de Nederlandse Orde van Advocaten. Van der Kleij studeerde Staats- en Administratief Recht in Leiden. Zij werkt sinds 1984 als advocaat bij onder meer het Advokaten Kollektief Schiedam, het Haags Advokaten Kollektief en de laatste drie jaar bij Mesdag Advocaten. Zij hield zich vooral bezig met Sociale Rechtshulp op de terreinen vreemdelingenpraktijk en arbeidsrecht.

Marianne houdt zich bij de Orde vooral bezig met het bewaken en ontwikkelen van beleid en wet- en regelgevingsadviezen. In die hoedanigheid legt ze contacten met leden van de Eerste en Tweede Kamer, fractie-medewerkers en belangrijke spelers op het gebied van de rechtspleging.

Dr. Hans Buskes (42) is de nieuwe coördinator Communicatie bij de Nederlandse Orde van Advocaten en maakt uit hoofde van zijn functie tevens deel uit van het bladmanagement van het *Advocatenblad*. Buskes studeerde chemie aan de Universiteit Nijmegen en promoveerde aan de Universiteit Groningen in de wis- en natuurkunde. Sinds 1986 is hij actief in de (vaktijdschrift)journalistiek onder meer als journalist, (eind)redacteur en de laatste zes jaar als hoofdredacteur van verschillende media, waaronder een managementblad voor managers in de industrie. De laatste zes jaar houdt hij zich eveneens bezig met strategisch communicatieadvies en -trainingen. Sinds 1999 is Buskes directeur van Communicabus, een onderneming die zich richt op laatstgenoemde terreinen.

Hans is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en verbeteren van de communicatie-uitingen van de Orde en de contacten met de pers.

Mr. Marian Veenboer (46) is per 1 januari hoofd Juridische Zaken bij de Nederlandse Orde van Advocaten. Marian studeerde Rechten aan de Universiteit van Amsterdam met als hoofdrichting privaatrecht. Daarnaast volgde zij een postdoc-opleiding Internationaal Recht te Cambridge. Veenboer was enkele jaren actief als jurist op onder meer de Bureaus van de Universiteit Utrecht en Amsterdam en bij het Centraal Orgaan Zuivelcontrole. De laatste jaren was zij hoofd Algemene en Juridische Zaken bij het Hoogheemraadschap te Leiden.

Marian Veenboer geeft bij de Orde leiding aan de afdelingen Juridische Zaken en Public Affairs.

Permanente opleiding

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de cursuswijzer Permanente opleiding die vier keer per jaar verschijnt.

Ondernemings- en rechtspersonenrecht

Fiscale aspecten van landbouwgrond***
data: 22 februari 2001,
 9.30–16.30 uur
docenten: mr. ing. H.J. van den Kerkhof FB, drs. P.H.M. Ceelen FB
plaats: Soestduinen
punten: 5
prijs: f 995 (excl. BTW)
 Kluwer Opleidingen,
 tel. 0570-647190

Straf(proces)recht

VSO-P Strafrecht**
data: 4 april 2001,
 14.30–21.00 uur en 18 april 2001, 15.00–21.00 uur
docenten: mr. J.C. Zevenberg, prof. mr. G.J.M. Corstens, mr. M. van der Horst, mr. P. Pulles
plaats: Leusden
punten: 8
prijs: f 825
 Nederlandse Orde van Advocaten, tel. 070-3353558

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

Tweedaagse cursus nieuwe Vreemdelingenwet

Met ingang van 1 april 2001 treedt de Nieuwe Vreemdelingenwet in werking.

OSR Juridische Opleidingen heeft samen met de Stichting Studiecencentrum Rechtspleging (SSR) een serie tweedaagse cursussen Nieuwe Vreemdelingenwet 2000 opgezet. Omdat wij verwachten dat veel vreemdelingenrechtjuristen zich op dit gebied willen laten bijpraten, hebben OSR en SSR de krachten gebundeld. Het uitgebreide team van docenten bestaat uit ervaren juristen afkomstig uit de wetenschap, advocatuur en rechterlijke macht.

Doel en doelgroep

Het doel van OSR en SSR is om alle rechtshulpverleners en leden van de rechterlijke macht in de gelegenheid te stellen zo snel mogelijk op de hoogte te raken van de vele veranderingen die deze wet meebrengt.

In elke cursus worden zowel advocaten, rechters en secretarissen van Vreemdelingenkamers als juristen van de Stichtingen Rechtsbijstand Asiel en Bureaus voor Rechtshulp geplaatst.

Opzet

De cursus is bedoeld voor de hierboven genoemde doelgroepen. Belangrijk is dat u al een redelijke ervaring hebt in het vreemdelingenrecht. Andere juristen kunnen als 'derden' deelnemen, mits zij ook beschikken over een redelijke basiskennis.

Van maart tot en met juni zijn dertien cursussen gepland, steeds bestaand uit vier dagdelen, verdeeld over twee dagen. Elke cursusdag zijn twee docenten aanwezig die beiden één dagdeel doceren. De cursussen vinden plaats in het midden van het land, afwisselend in Amersfoort en Utrecht.

De cursus levert 12 opleidingspunten op in het kader van de Permanente Opleiding Advocatuur.

De totale organisatie van de cursussen is in handen van OSR.

Meer informatie en aanmelding

Een brochure met uitgebreide cursusinformatie over data, programma, docenten en prijs is verkrijgbaar bij het secretariaat van OSR. Mailt of faxt u daartoe uw naam- en adresgegevens onder de vermelding van 'aanvraag brochure Nieuwe Vreemdelingenwet 2000'. Wij sturen u deze dan zo snel mogelijk toe (e-mail: info@osr.nl, fax: 030- 2 36 72 98).

Op de website van OSR (www.osr.nl) vindt u eveneens uitgebreide cursusinformatie. U kunt zich daar ook on line aanmelden. Mocht u na het lezen van bovenstaande informatie nog vragen hebben, belt u dan met OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314.

Van de Orde

Literatuur

*mr. drs. N.Y. Del Grosso***Parlement en Europese integratie**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000

293 p. f 75

ISBN 90 271 5200 4

*T. Hartlief, M.M. Mendel***Verzekering en maatschappij**

Kluwer Juridische Uitgevers Deventer 2000

466 p. f 90

ISBN 90 268 37135

*mr. R. Holmaat***De toekomst van gelijkheid**

Kluwer Juridische Uitgevers Deventer 2000

294 p. f 65

ISBN 90 268 372 08

*prof. mr. A.K. Koekoek***de Grondwet, 3^e druk**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000

658 p. f 79,50

ISBN 90 271 5106 7

*prof. mr. P.H. Kooijmans e.a.***Internationaal publiekrecht**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000

369 p. f 69,50

ISBN 90 271 5087 7

*Igor van Krogten***Ik voel, dus ik ben**

Uitgeverij SWP Amsterdam 2000

96 p. f 23,50

ISBN 90 6665 370 1

*Olga Rodenko, Bon van der Haer***Zinloos geweld bestaat niet**

Uitgeverij SWP Amsterdam 2000

95 p. f 19,50

ISBN 90 6665 383 3

*L.J.J. Rogier***Commentaren op het Voorontwerp****Algemene wet bestuursrecht Vierde tranche**

Gouda Quint Deventer 2000

165 p. f 47,50

ISBN 90 387 08270

*mr. L. Schroten***De overheidsstichting op het niveau van de centrale overheid**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000

259 p. f 68

ISBN 90 271 5261 6

*prof. mr. M.A. van Wijngaarden***Hoofdstukken Bouwrecht deel 12A**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2001

128 p. f 96

ISBN 90 271 5272 1

*prof. mr. M.A. van Wijngaarden***Hoofdstukken Bouwrecht deel 12B**

W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2001

82 p. f 75

ISBN 90 271 5274 8

(advertentie)

Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. G.J. Kemper, mr. H.P. Utermark en mr. C.H.B. Winters.

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 3 april 2000

(mrs. Robbers, Baas, Claassen, Eschauzier en Grootveld)

Onvoldoende overleg, zowel met de (minderjarige) cliënt als met de eerder toegevoegde advocaat, over de overname van een strafzaak.

Advocatenwet, art. 46 (2.3 gedragingen in strafzaken; 5.3 overname van zaken)

Gedragsregel 22

Feiten

Mr. Y, de klager, die een jaar tevoren al een minderjarige strafcliënt bijstond, werd toegevoegd in een vervolg op die zaak. Mr. Y kreeg kort daarop van de secretaresse van mr. X het verzoek om toezending van de dossierstukken daar mr. X de zaak zou overnemen. Mr. X deelde bij fax van dezelfde dag aan mr. Y mee dat zowel de ouders als de minderjarige hem om bijstand hadden verzocht. Dat was onjuist, tot aan de dag van de zitting heeft mr. X geen contact met de minderjarige gehad. Op de zitting, waar zowel mr. X als mr. Y verschenen, heeft de minderjarige te kennen gegeven de bijstand van mr. X te wensen.

Mr. Y verwijt mr. X dat hij heeft nagelaten met hem overleg te plegen alvorens de behandeling van de zaak over te nemen alsmede dat hij een leugenachtige voorstelling van zaken heeft gegeven met betrekking tot de (opdracht tot) behandeling van de zaak.

Overwegingen van de raad

Vaststaat dat mr. Y in de strafzaak die een vervolg kreeg reeds eerder was toegevoegd. Dit brengt mee dat mr. Y ervan uit mocht gaan dat hij ook ter zitting in casu de minderjarige zou bijstaan, temeer omdat gebleken is dat de minderjarige zich daarmee kort voor de zitting nog uitdrukkelijk akkoord had verklaard.

De raad beschouwt het als nalatigheid van mr. X dat hij, toen de moeder hem benaderde met een verzoek om bijstand, niet heeft stilgestaan bij de vraag welke advocaat de minderjarige in de betrokken zaak reeds had bijgestaan.

Mr. X heeft nagelaten met mr. Y overleg te plegen over de overname van de behandeling van de zaak. Nadat mr. X van de strafgriffie had vernomen dat mr. Y in de zaak reeds was toegevoegd, heeft hij slechts door tussenkomst van zijn secretaresse aan mr. Y verzocht om het dossier toe te sturen. De enkele instructie aan de secretaresse om het dossier op te vragen is niet als overleg in vorenbedoelde zin aan te merken. Mr. X heeft aldus doende, mede gelet op gedragsregel 22, niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

Mr. X heeft ter zitting bevestigd dat hij geen contact met de minderjarige heeft gehad tot op de dag van de zitting. Voorts staat vast dat mr. X de minderjarige in de betrokken strafzaak niet eerder heeft bijgestaan, daar immers mr. Y de minderjarige heeft bijgestaan. Ten slotte is niet gebleken dat mr. X van de minderjarige opdracht had zijn zaak te behandelen, toen mr. X zijn fax stuurde aan mr. Y.

Een en ander brengt mee dat mr. Y terecht heeft aangevoerd dat de mededeling van mr. X in die fax voorzover inhoudende dat de minderjarige hem had verzocht om hem wederom in die strafzaak bij te staan, in ieder geval onwaar is geweest.

Volgt

De raad zal in dezen volstaan met een gegronde verklaring zonder oplegging van een maatregel. De raad neemt daarbij in aanmerking dat mr. X nog in zijn stageperiode verkeerde en er bovendien tijdens de zitting blijk van heeft gegeven te hebben ingezien dat hij onjuist heeft gehandeld door zijn secretaresse op te dragen contact met mr. Y op te nemen.

Raad van Discipline Amsterdam, 3 april 2000

(mrs. De Groot, Breederveld, Knipscheer, Meijer en Rigters)

Verzet tegen voorzittersbeslissing. Onnodig grievend is de uitlating van de advocaat tijdens pleidooi over de wederpartij waarin een niet-functioneel accent wordt gelegd op de (homo)seksuele geaardheid van die wederpartij en wordt gesuggereerd dat deze geaardheid op zichzelf reeds seksueel opdringerig gedrag meebrengt.

Advocatenwet art. 46 (3.3.1. grievende uitlatingen)

Gedragsregel 31

Feiten

BV A exploiteert een winkel die zich op de begane grond bevindt. De kantoorruimte van deze vennootschap alsmede van BV B bevindt zich daarboven, op de eerste etage. De broers C en D zijn, al dan niet indirect, bestuurder en/of aandeelhouder van de vennootschappen.

Klager vordert in kort geding toelating tot de kantoorruimte, stellende dat zich daar tevens de administratie van een door hem gecontroleerde vennootschap E bevindt. Mr. X staat de gedaagde vennootschappen A en B in dat kort geding bij, voert verweer tegen de vordering en vordert in reconventie opheffing van een aantal beslagen dat namens klager ten laste van deze vennootschappen is gelegd. In zijn pleidooi meldt mr. X, sprekende over belangenafweging, onder meer het volgende op: 'Indien er al enig recht zou zijn, quod non, dient dit te wijken voor de belangen van (BV B). Van diens personeelsleden, in het bijzonder (D), kan met de beste wil van de wereld niet worden gevergd dat (klager) nog een stap in dit kantoor doet. Er zou een volkomen onmogelijke situatie ontstaan met zeer grote spanningen. Het risico dat dit uit de hand loopt is evident aanwezig, nu (klager) al eerder in drift (D) aanviel en een vechtpartij veroorzaakte. Met name voor (D) is deze situatie buitengewoon bedreigend en intimiderend omdat (klager) onvoldoende geremd is in zijn seksuele geaardheid.'

De president wijst in conventie de vordering van klager af en beveelt in reconventie de opheffing van de beslagen onder zekerheidstelling. De president overweegt daarbij onder meer als volgt: '(...) In dit kort geding is voldoende aannemelijk geworden dat de verhoudingen tussen partijen dusdanig zijn verstoord dat verdere confrontaties tussen partijen tot escalatie van de thans bestaande conflictsituatie zal leiden. Onder die omstandigheden (...) is het als ordemaatregel aangewezen de huidige status quo te handhaven.'

Klacht

Mr. X heeft bij pleidooi onware mededelingen en onnodig grievende uitlatingen over klager gedaan.

Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd zijn ook te vinden

op www.advocatenorde.nl en *BalieNet*

Overwegingen van de raad

De voorzitter beoordeelt de klacht als kennelijk ongegrond. In de verzet-procedure overweegt de raad dat de voorzitter terecht tot uitgangspunt heeft genomen dat een advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze die hem, in overleg met zijn cliënt, passend voorkomt en dat deze vrijheid eerst daar haar grens vindt waar de belangen van de wederpartij nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad, bijvoorbeeld door onnodig grievende uitlatingen over de wederpartij of door mededelingen waarvan de advocaat bekend is of had behoren te zijn dat deze onwaar zijn. De raad oordeelt dat mr. X deze grens niet heeft overschreden, behalve waar het gaat om die alinea uit de pleitnota waarin mr. X stelt dat klager 'onvoldoende geremd is in zijn seksuele geaardheid'. Daar is mr. X zijn vrijheid te buiten gegaan. Naar het oordeel van de raad dient een advocaat, met name indien hij, zoals hier, door zijn cliënt aan de wederpartij gemaakte verwijten vertolkt waarvan evident is dat die de wederpartij zullen grieven, in woordkeuze en formulering de nodige zorgvuldigheid te betrachten om te vermijden dat de verwijten *onnodig* grievend worden. De raad is van oordeel dat de hiervoor bedoelde passage, die klager zegt als discriminerend en krenkend te hebben ervaren, jegens klager onnodig grievend is, nu daarin een niet-functioneel accent wordt gelegd op klagers (homo)seksuele geaardheid en wordt gesuggereerd dat deze geaardheid op zichzelf reeds seksueel opdringerig gedrag meebrengt.

De raad acht het verzet in de hiervoor omschreven zin gegrond. De aan mr. X verweten gedraging is echter niet dermate ernstig dat hem een maatregel dient te worden opgelegd. Daarbij merkt de raad op dat hij geen aanleiding heeft aan te nemen dat er sprake is van méér dan, zoals namens mr. X ter zitting is aangevoerd, een ongelukkige formulering.

Volgt

Gegroundverklaring van het verzet, partiële groundverklaring van de klacht, geen maatregel.

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 3 april 2000

(mrs. Robbers, Baas, Claassen, Eschauzier en Grootveld)

Aanwenden van een onder advocaat gestort depot voor een ander doel dan afgesproken. Overleg met de deken ontslaat de advocaat niet van tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid voor zijn gedragingen.

Advocatenwet art. 46 (3.4. jegens tegenpartij in acht te nemen zorg)

Gedragsregels 1 en 23 lid 1

Feiten

Klager heeft een pand verkocht aan de cliënten van mr. X. De cliënten van mr. X nemen het pand niet op de overeengekomen datum af. Via de notaris verklaart klager bereid te zijn aan uitstel van de nakoming van de koopovereenkomst mede te werken indien de cliënten van mr. X onder mr. X een bedrag van f 40.304 storten, zodat de verschuldigde boete en vertragsvergoeding daaruit kunnen worden voldaan, indien de cliënten van mr. X de koopovereenkomst niet nakomen. De cliënten van mr. X storten het bedrag van f 40.304 onder mr. X. Zij komen uiteindelijk

de koopovereenkomst niet na en geven vervolgens mr. X opdracht uit het door hen gestorte depot bepaalde schuldeisers van hen te voldoen. Na overleg met de deken geeft mr. X daaraan uitvoering. De uiteindelijke vordering van klager wegens boete en vertragsvergoeding bedraagt f 41.845,92. Mr. X betaalt daarvan f 10.000 aan klager.

Overwegingen van de raad

Gebleden is dat de notaris in een telefoongesprek met mr. X, dat op 27 oktober 1997 plaatsvond, namens klager heeft medegedeeld dat hij bereid was de levering nogmaals voor beperkte tijd op te schorten, indien het door de notaris opgegeven bedrag ad f 40.304 bij mr. X in depot zou worden gestort, zodat daaruit, indien de levering niet door zou gaan, de verschuldigde bedragen wegens boete en vertragsvergoeding zouden kunnen worden voldaan aan klager. Gebleden is voorts dat mr. X het bedrag van f 40.304 vervolgens op 5 november 1997 op zijn rekening voor derdengelden heeft ontvangen. Tevens heeft mr. X dit gemeld aan de notaris. Voorts staat vast dat de cliënten van mr. X de koopovereenkomst definitief niet zijn nagekomen en dat klager daardoor aanspraak heeft gekregen op een bedrag van circa f 40.304. Mr. X heeft evenwel op grond van een latere instructie van zijn cliënten slechts f 10.000 ten behoeve van klager betaald.

Gelet op het hiervoor overwogene heeft mr. X bij klager minst genomen het gerechtvaardigd vertrouwen gewekt dat het bij hem in depot gestorte bedrag ad f 40.304 door mr. X zou worden aangewend om aan klager de boete en vertragsvergoeding te betalen, indien de levering uiteindelijk niet door zou gaan. Klager heeft in dit vertrouwen ingestemd met een nader uitstel van de overeengekomen levering. Mr. X heeft niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt door vervolgens dit vertrouwen te beschamen door gevolg te geven aan een latere instructie van zijn cliënten om aan het depot een andere bestemming te geven dan de enkele betaling aan klager. In het midden kan blijven tot wien vermogen het op 5 november 1997 gestorte bedrag behoorde.

Eerst ter zitting heeft mr. X aangevoerd dat hij destijds met de deken overleg heeft gevoerd alvorens tot de betwiste uitbetaling van depotgelden over te gaan. De raad overweegt hieromtrent dat dergelijk overleg de advocaat in beginsel niet van de tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid van zijn gedragingen ontslaat.

Volgt

Gegroundbevinding van de klacht en oplegging van de maatregel van enkele waarschuwing.

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 10 april 2000

(mrs. Verhoeven, Degenaar, Gilhuis, Van Oven en Verhulst)

Gelet op de erkenning door mr. X van de door hem gemaakte fout had hij niet mogen volstaan met de mededeling dat hij niet over voldoende financiële middelen beschikte om klager schadeloos te stellen. Gezien de precare financiële situatie waarin klager als startende ondernemer geraakte als gevolg van de fouten van mr. X had van mr. X mogen worden verwacht dat hij zou hebben geprobeerd via zijn verzekeringsmaatschappij een voorschot voor

klager te regelen.

Advocatenwet, art. 46 (1.4.3 andere tekortkomingen; 1.4.3.1 financiële verhouding)

Gedragsregels 8 en 11

Feiten

Mr. X had, optredend voor een cliënt in een arbeidsgeschil met diens werknemer, zo ongeveer alles fout gedaan wat mogelijk was. Hij had in een door de werknemer aangespannen procedure niet voor antwoord geconcludeerd, de zaak niet op de rol gevolgd en zijn cliënt niet op de hoogte gesteld van het (negatieve) vonnis, niet met de cliënt gesproken over eventueel hoger beroep enz.

Mr. X heeft die cliënt wel gevraagd hem schriftelijk aansprakelijk te stellen, zodat hij de claim bij zijn verzekeringsmaatschappij kon indienen, maar voegde daaraan toe dat hij niet over voldoende financiële middelen beschikte om klagers schade bij wijze van voorschot te vergoeden.

Dat laatste bracht de raad tot de in de kop weergegeven overweging. Mr. X werd voorwaardelijk voor twee weken geschorst en de raad sprak uit dat mr. X niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

Raad van Discipline Amsterdam, 10 april 2000

(mrs. Kist, Italianer, Van Ardenne, Klaver, Remme)

Verwikkeling rond de kostenvergoeding van getuigen in strafzaken. Rol van de advocaat van de verdachte.

Advocatenwet art. 46 (4.2 deskundigen, getuigen en adviseurs)

Gedragsregel 32

Feiten

Op verzoek van mr. X wordt klager als getuige in een strafzaak tegen de cliënt van mr. X gehoord. Klager zendt een declaratie, ten belope van f 3199,50, aan het gerechtshof waar hij als getuige is gehoord, waarna hij wordt doorverwezen naar mr. X. Mr. X verzoekt daarop aan klager om een uitsplitsing van de gemaakte kosten en de bestede uren, opdat hij een en ander met zijn cliënt kan bespreken. Wanneer klager die vers trekt reageert mr. X aanvankelijk niet. Pas na tussenkomst van de deken laat hij aan klager en aan de deken weten dat hij zijn cliënt op basis van een toevoeging heeft bijgestaan en dat om die reden noch hijzelf noch zijn cliënt de declaratie van de getuige met inbegrip van zijn kosten zullen betalen. Mr. X biedt zijn excuses aan voor het feit dat hij aan de correspondentie met de getuige onvoldoende zorg heeft besteed.

Overwegingen van de raad

In strafzaken geeft de verdediging de getuigen die zij à décharge wenst te doen horen op aan de officier van justitie, die deze getuigen vervolgens oproept om ter zitting te verschijnen. Voorts is de vergoeding van hun kosten bij wet geregeld. Deze vergoeding komt ten laste van de openbare kas. Dit brengt mee dat de advocaat van de verdachte in strafzaken niet de getuigen oproept en dus ook niet, anders dan in de gevallen waarop gedragsregel 32 betrekking heeft, behoeft in te staan voor de hun toeko-

mende vergoeding. Het had mr. X gepast klager na ontvangst van diens declaratie te wijzen op het wettelijk vergoedingssysteem en hem te verwijzen naar het juiste adres om die vergoeding te verkrijgen. Nu mr. X zijn excuses heeft aangeboden voor zijn onzorgvuldige behandeling van klagers brieven en in dit verband niet een informatieplicht op de advocaat van de verdachte rust, acht de raad het verzuim van mr. X van onvoldoende gewicht om tot gegrondverklaring van de daarop betrekking hebbende klachtonderdelen te kunnen leiden.

Het onderdeel van de klacht dat inhoudt dat mr. X de vergoeding van deze kosten ter gelegenheid van het getuigenverhoor ter terechtzitting aan de orde had moeten stellen, is ongegrond. Volgens meergenoemd wettelijk systeem behoort de vergoeding van de kosten van getuigen à décharge terstond te worden toegekend door de griffier van het gerecht dat bevoegd is over de zaak te oordelen, of van het gerecht waarvoor de zaak dient of heeft gediend. Gegeven deze regeling behoefde mr. X de vergoeding van de kosten niet zelf ter zitting aan de orde te stellen.

De raad is met klager van oordeel dat laatstgenoemde uit de brief van mr. X kon afleiden dat zijn, klagers, kosten mogelijk door de cliënt van mr. X zouden worden vergoed. Het had op de weg van mr. X gelegen om klager terstond te wijzen op het bestaande wettelijk systeem. Dit geldt temeer nu niet is gebleken dat mr. X daadwerkelijk nader overleg met zijn cliënt heeft gepleegd over vergoeding van klagers kosten. Naar het oordeel van de raad heeft mr. X evenwel niet de intentie gehad om klager op enigerlei wijze te misleiden dan wel informatie te onthouden. Nu mr. X bovendien zijn excuses heeft aangeboden voor de wijze waarop hij de correspondentie van klager heeft behandeld, acht de raad de handelwijze van klager niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

Volgt

De raad verklaart de klacht ongegrond.

Hof van Discipline, 31 maart 2000; nr. 2895

mrs. Zwitter-Schouten, Byvanck, De Jong Schouwenburg, Orie en Smits

Een advocaat die een cliënt bijstaat in een echtscheidingsprocedure en weet dat die cliënt voornemens is een nieuwe woning te kopen dient die cliënt te waarschuwen dat indien hij een nieuw huis zou kopen vóór de echtscheiding zou zijn ingeschreven dat huis in de huwelijksgemeenschap zou vallen.

Advocatenwet, art. 46 (1.2 vereiste communicatie met de cliënt)

Hof van Discipline 21 april 2000, nr. 2896

(mrs. Zwitter, Schouten, Meeter, Van Griendsven, Du Perron en De Leeuw)

Een beslissing van de raad is deugdelijk ondertekend indien een voor eensluitend afschrift gewaarmerkt exemplaar van de beslissing is ondertekend door de voorzitter en de griffier.

Advocatenwet art. 48